

Čakič Nadja
Pungartnik Tjaša

Raziskovalna naloga: ŽENSKA VOJAKINJA - PRIKRITI SEKSIZEM V OBOROŽENIH SILAH

UVOD

V raziskovalni nalogi se bova poglobili v tematiko vključevanja pripadnic nežnejšega spola v oborožene sile, predvsem v vojsko. Osredotočili se bova na vojna dogajanja v različnih zgodovinskih obdobjih in pomen žensk v le – teh. V zgodovini poznamo kar nekaj primerov žensk, ki so se vključevale v boje. Raziskali bova, katere so bile prve bojevnice (kje so se pojavljale in kdo so bile), kako in kdaj so se udeleževale spopadov v vojni, zakaj so se začele vključevati v oborožene sile in kako se danes vključujejo v oborožene sile. Spregovorili bova o kulturnem prostoru, motivu vključevanja in podobnih vprašanjih. Zajeli bova tudi podatke o sodobnih vojaških ustanovah tako doma, kot tudi po svetu. Velik pomen pri določanju razlik med spoloma ima biološkost, zato bodo v nalogi zajeti tudi podatki iz področja biologije in psihologije. Sociološki vidik bova poiskali v delitvi dela po spolu in s stereotipi, ki jih je oblikovala moderna družba. Na kratko bodo predstavljene tudi teorije nekaterih sociologov v zvezi s problemom (Murdock, Parsons, Tiger, Fox...) Sprehodili se bova skozi zgodovino in poskušale izpostaviti tiste spremembe, ki so v največji meri vplivale družbeni položaj ž. spola.

Poskusili bova tudi ugotoviti gledanje vojakinj na svoj poklic. Iz različnih virov želiva izvedeti ali so ženske v vojski enakopravne moškim, ali so sposobne istega dela kot moški, imajo isto možnost za napredovanje kot njihovi sodelavci moškega spola, kateri problemi nastanejo pri vključevanju žensk v vojsko, kakšne odnose imajo med spoloma, ter kako povezujejo poklic vojakinje s »poklicem« matere in žene. Radi bi tudi definirali splošno zanimanje mladih žensk za poklice, kot so vojakinja, policistka,...

Najine domneve so, da zanimanje žensk za tovrstne poklice narašča, a je ženskih predstavnic v tradicionalno moških poklicih še vedno zelo malo. Pričakujeva, da je fizična razlika med spoloma velikokrat ovira za pristop k oboroženim silam in da moški dostikrat na ženske kolegice ne gledajo kot na sebi enake. Meniva, da stereotipi ženske v večini prikazujejo kot šibkejše, manj sposobne predstavnice družbe. Zaradi navedenih hipotez bi bilo možno, da dosti moških svojih podrejenih vojakinj ne obravnava enako kot podrejene vojake, zaradi česar prihaja do neutemeljenih, celo nepravičnih povišanj moških, poniževanj in zavrnitev žensk.

V raziskavo bova vključili dijake od 1. do 4. letnika gimnazije Celje – Center. Uporabili bova metodo spraševanja z anketo, pri čemer bodo anketirani odgovarjali na zaprta in polodprta vprašanja. Pri zbiranju rezultatov jih bova ločili glede na starost, spol in njihovo bivalno okolje. Zbiranje podatkov in njihova obdelava bo tako preprosta, a nastopijo lahko tudi težave, kot je na primer ta, da je pri polodprtih vprašanjih odgovore težje primerjati med sabo in jih posploševati. Pri anketah obstaja tudi možnost, da vprašanja že vsiljujejo odgovor ali da so nejasno postavljena.

V raziskavo bova vključili tudi predstavnice Slovenske vojske. Pri tem bova uporabili metodo strukturiranega intervjuja. S tem bo vpliv spraševalca manjši. Slabost takega intervjuja pa je to, da so odgovori bolj skopi. Vprašani imajo malo možnosti, da izrazijo svoje mnenje o nekaterih drugih stvareh, ki pa morda bistveno vplivajo na raziskovalni problem.

1. BIOLOŠKE RAZLIKE MED MOŠKIM IN ŽENSKO

1.1. Hormoni in možgani

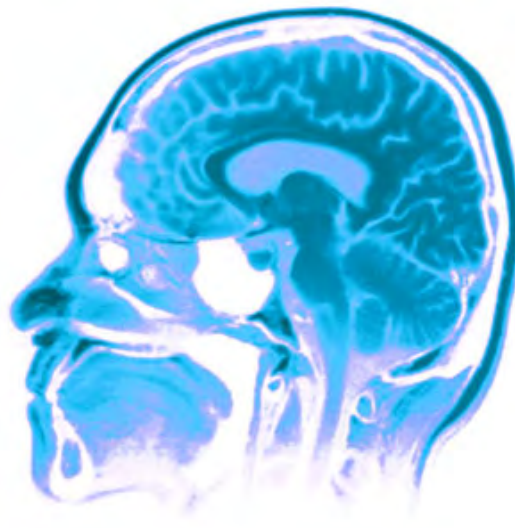
Razlike v obnašanju in družbenih vlogah moških in žensk se da razložiti z vidika hormonskih in možganskih razlik. Proizvajanje in izločanje hormonov nadzira *hipotalamus* v možganih. Normalno ženske proizvajajo večje količine *progesterona* in *estrogena*, moški pa več *testosterona* in drugih *androgenov*. Višja stopnja *androgenov* v moškem prepreči hipotalamusu, da bi reguliral proizvodnjo hormonov ciklično, kar sicer počne pri ženskem menstrualnem in evolucijskem ciklusu. Aktivnost raznih hormonov je povezana z aktivnostjo živčnega sistema, tako da lahko hormoni vplivajo na obnašanje, osebnost in čustveno dispozicijo.

Ruth Bleier poskuse, da bi to ugotovili, so delali na živalih. Največkrat so za raziskave uporabili opičje samice, ki so jim vbrizgali moške hormone. Bleiserjeva zanika, da bi lahko iz njihovega spremenjenega vedenja sklepali tudi o tem, kako moški hormoni vplivajo na vedenje žensk.

Delitev možganov

Obstajajo trditve, da hormoni posredno vplivajo na razvoj moških in ženskih možganov, pa tudi neposredno. Desna in leva polovica možganov se specializirata za različne naloge. Leva hemisfera naj bi se specializirala za jezike in analitične spretnosti. Desna pa naj bi bila predvsem odgovorna za vizualno-prostorske zmožnosti, ki se nanašajo na matematične, umetniške in inženirske spretnosti.

Gay in Buffery: Leva hemisfera možganov je v drugem letu starosti bolj dominantna pri dekletih, fantje pa imajo večje zmožnosti v funkcijah, ki so skoncentrirane v desni hemisferi. Za to razliko so krivi hormonski vplivi na možgane. Tudi ta razlika spolnih vlog je dvomljiva.

1.2. Osebnostne in psihične značilnosti

Razlike med spoloma se kažejo že pri treh splošnih - temeljnih dimenzijah osebnosti:

- ♣ introvertiranost / ekstravertiranost (ženske so bolj usmerjene v svoj doživljajski svet)
- ♣ čustvena labilnost / čustvena stabilnost (ženske so bistveno bolj nagnjene k labilnosti)
- ♣ trda miselnost / mehka miselnost (moški so bolj agresivni, ženske pa bolj mile)

Pregled moških in ženskih psihičnih značilnosti:

<i>Psihične značilnosti žensk;</i>	<i>Psihične značilnosti moških;</i>
<ul style="list-style-type: none">- podredljivost- manjša dominantnost- večja konservativnost- čustvenost- občutljivost- sentimentalnost- preprostost in naivnost- večja nesproščenost in nervoznost- večja nagnjenost k depresiji- zaupljivost, toplina in družabnost	<ul style="list-style-type: none">- grobost- fizična agresivnost- dominantnost- avanturizem- visoke aspiracije- težnja po lastni neodvisnosti- težnja po manipuliranju z drugimi- dogmatičnost- drznost- netolerantnost

Manjša fizična in psihična primernost žensk za opravljanje vojaške službe se pogosto izraža tudi preko zdravstvenih težav. Ženske so bolj dovzetne za **poškodbe, mentalne bolezni in prebavne motnje**. Mnogo žensk ima tudi predmenstrualni sindrom, kar lahko negativno vpliva na funkcionalno sposobnost in učinkovitost vojaških enot. Na zdravstveno stanje žensk, ki upravljajo vojaško službo, lahko pomembno vpliva tudi njihov zakonski stan. Poročene vojakinje imajo namreč manj zdravstvenih težav kot njihove samske ali ločene kolegice.

1.3. Fizične značilnosti žensk

Fizične značilnosti žensk so vedno manj pomemben dejavnik, saj se je način bojevanja spremenil, prav tako so se spremenili tudi oborožitveni sistemi. Fizična sila vojaka ni nepomembna, je pa prav gotovo manj pomembna kakor v preteklosti. Moški imajo prednosti pred ženskami predvsem zaradi telesne strukture. Sicer pa se vse pre pogosto pozablja, da sodobno bojevanje vse manj poteka v strelskih jarkih z nožem med zobmi. Prav tako se pre pogosto pozablja da lahko ženske ob primerni fizični vadbi v znatni meri, če prav ne povsem, nadomestijo zaostanek v fizičnih sposobnostih.

Rezultati raziskave funkcionalne sposobnosti višjih častnic in častnikov slovenske vojske iz leta 1999 so pokazali, da med moškimi in ženskami obstajajo določene razlike. Glede na dobljene rezultate je možno domnevati, da bi se s povečanjem vzorca oseb ženskega spola število uspešnih žensk še povečalo. Največja razlika med spoloma je bila opazna pri testu sklec, verjetno tudi zaradi večjega odstotka mišične mase, ki je pri ženskah v spodnjem delu telesa. Manjša razlika je bila opazna pri teku na 3200 m, med tem ko pri testu dviganja trupa ni bistvenih razlik.

★Iz takih ugotovitev lahko predvidevamo dvoje: večje število žensk bi ob primerni in prilagojeni vadbi doseglo dobre rezultate, ki bi bili enakovredni moškim in trenutna telesna pripravljenost moškega vzorca je relativno slaba.

2. PATRIARHAT

Prvo neofeministično opredelitev patriarhata je mogoče najti že konec 60-ih let in v začetku 70-ih let. **Kate Millet** ga je opredelila kot moško dominacijo in razmerje moči, s katerim moški vladajo ženskam.

★Kate Millet: patriarhat pomeni družbo, ki je organizirana v skladu z dvema načeloma:

1. da moški vladajo ženskam
2. da starejši moški vladajo mlajšim moškim

Ti dve načeli učinkujeta enako v vseh patriarhalnih družbah ne glede na razlike med njihovimi formami. Ženske so konceptualizirane kot manjšinska skupina, razlike med njimi pa so nepomembne glede na razcep med ženskami in moškimi. Glavna enota patriarhata je družina.

Milletova zavrača tezo, da je mogoče z biološko razliko pojasniti različne spolne temperamente, spolne vloge in družbene položaje, vendar pa temeljev patriarhata tudi ne pojasni s čim drugim kot s posplošeno koncepcijo razmerij moči, ki jo izvaja iz temeljnega razcepa med moškim in žensko. Patriarhat je vsesplošna družbena »zunanost«, v katero se ženska socializira.

Shulamith Firestone je poskušala razrešiti dilemo, ki jo je zastavila Kate Millet, in sicer tako, da je temelj zatiranja žensk vendarle v njihovih reproduktivnih kapacitetah, kolikor jih nadzirajo moški. Vir spolnega razcepa je v delitvi reproduktivnega dela.

Rešitev, ki jo je predlagala Firestoneova: treba je dvigniti razredno spolno zavest žensk in kulturno revolucijo, ki je hkrati tehnološka revolucija, uresničiti tehnološko reprodukcijo človeške vrste. S tem bo odpravljeno reproduktivno delo.

2.1. *Strukture patriarhata*

1. **Plačana zaposlitev** = ključna struktura, ki povzroča prikrajšanost žensk. Prepad med moškimi in ženskimi plačami se je le malo zmanjšal in ženske še naprej prevladujejo v slabo plačanih zaposlitvah za polovični delovni čas. Na odločitev žensk, ali se bodo zaposlile ali ne, bolj vpliva trg delovne sile kot družina.
2. **Gospodinjska proizvodnja** - posamezni moški neposredno izkoriščajo ženske s tem, ko imajo dobiček od njihovega neplačanega dela (npr. doma).
3. **Kultura** - kultura zahodnih družb je nenehno ločevala med moškimi in ženskami in od njih pričakovala različne tipe vedenja. Ženskost, čeprav se razlikuje glede na razred, etničnost in starost, v zadnjem stoletju in pol stalno ločena od moškosti.
4. **Spolnost** - v 19. stol. je bila ženska spolnost predmet strogega nadzora in je bila omejena na spolnost znotraj zakona. Ženska spolnost je bila usmerjena k enemu patriarhalnemu partnerju za vse življenje. V 12. stol. je bila spolna aktivnost žensk olajšana. Izboljšana kontracepcija je zmanjšala tveganje nezaželene nosečnosti.
5. **Nasilje** - moško nasilje proti ženskam vključuje posilstvo, spolni napad, pretepanje žene, spolno nadlegovanje na delovnem mestu in spolno zlorabo otrok. Nasilje = oblika oblasti nad ženskami. Uporaba nasilja ali grožnje z nasiljem pomaga obdržati žensko na njenem mestu in ji jemlje pogum, da ne bi nasprotovala patriarhatu.
6. **Država** - država je še vedno patriarhalna, kapitalistična in rasistična. Državna politika res ni več usmerjena v omejevanje žensk v zasebno okolje doma, vendar je bilo le malo resnih poskusov izboljšati položaj žensk v javni sferi.

<http://www.krstarica.com/slike/magazin/muskarac/percepcija.gif>

3. FEMINIZEM

Feminizem je raznolika zbirka socialnih teorij, političnih gibanj in moralnih filozofij, pretežno motiviranih z izkušnjami žensk, posebej v socialnem, političnem in ekonomskem kontekstu. Kot socialno gibanje se feminizem v prvi vrsti osredotoča na zmanjšanje in izničenje neenakosti med spoloma in promoviranje pravic, interesov in zadev žensk v družbi.

V akademskih okvirih se nekateri feministi in feministke ukvarjajo z dokumentiranjem neenakosti med spoloma in spremembami v družbenem položaju ter zastopanosti žensk. Spet drugi izhajajo iz izhodišča, da je spol družbeni konstrukt, ter na podlagi tega konstrukta raziskujejo alternativne modele za preučevanje družbenih odnosov.

Feministični politični aktivizem se navadno osredotoča na zadeve, kot so pravica do splava, nasilje nad žensko in nasploh nasilje v družini, porodniški dopust, spolna diskriminacija, spolno nadlegovanje in spolno nasilje. Teme, ki jih obravnava feminizem, vključujejo patriarhat, stereotype ipd.

V 60-tih in 70-tih letih 20. stoletja se je feminizem v teoriji in praksi osredotočal predvsem na belke srednjega sloja z Zahoda, a se je obenem skliceval na zastopanost vseh ras in slojev. V novejšem obdobju številni feministični teoretiki in teoretikinje postavljajo pod vprašaj predpostavko, da prototipna »ženska« predstavlja homogeno skupino posameznikov z enakimi interesi. S pojavom feminističnih aktivistov in aktivistk iz različnih okolij se je za teoretike feminizma pojavila možnost, da se poskusijo ugotoviti presek med temami, vezanih na spol, in drugimi sociološkimi kategorijami, kot sta rasa ali sloj. Številni feministi in feministke danes zastopajo stališče, da je feminizem prvinsko gibanje, ki si prizadeva za odpravo mej, vezanih na socialni sloj, raso,

kulturo in vero, ki pa je obenem kulturno pogojeno in obravnava teme, relevantne za ženske v izbrani družbi, najsi bo to obrezovanje žensk v Sudanu ali »stekleni strop« v zahodnih družbah; obenem pa razpravlja o tem, katere od specifičnih tem, kot so posilstvo, incest ali materinstvo so univerzalne in zadevajo vse ženske.

<http://www.gerryriskin.com/Business-women-meeting1.jpg>

3.1. Radikalni feminizem

Krivi moške za izkoriščanje žensk. Ženske veljajo za izkoriščane zato, ker opravljajo brezplačno delo za moške (negovanje otroka, opravljanje gospodinjskih del) in tudi zato, ker jim je onemogočen dostop do položajev moči. Radikalne feministke vidijo družbo kot patriarhalno - v njej prevladujejo in vladajo moški. S tega vidika so moški vladajoči, ženske pa so podrejene. Radikalne feministke menijo, da so ženske vedno bile izkoriščane in da bi revolucionarna sprememba lahko ponudila možnost za njihovo osvoboditev.

3.2. Markšistični in socialistični feminizem

Ne pripisujeta izkoriščanje žensk samo moškim. Kapitalizem se jim zdi osnovni vir zatiranja žensk. Kapitalisti pa imajo od tega največ koristi. Menijo, da je neplačano delo žensk, kot gospodinj in mater glavni način izkoriščanja žensk. Več možnosti za spremembe vidijo v okviru demokratičnega sistema.

3.3 Liberalni feminizem

Uživa večjo podporo javnosti kot drugi pogledi. Liberalne feministke stremijo k postopnim spremembam v političnem, gospodarskem in socialnem sistemu zahodnih družb. Menijo, da nima nihče koristi od obstoječih neenakosti med spoloma, ker te neenakosti škodujejo tako moškim kot ženskam. Njihov glavni cilj = ustvarjanje enakih možnosti, še posebej v izobraževanju in delu. Za ta cilj si prizadevajo z uvajanjem zakonodaje in s poskusi spreminjanja stališč.

3.4. Črnski feminizem

Razvil se je iz nezadovoljstva z drugimi tipi feminizma. Črnske feministke so trdile, da se druge feministke pa tudi moški antirasisti ne posvečajo določenim problemom, ki jih imajo črnske ženske. Črnske ženske trpijo, ker so črne, ker so ženske in ker so delavski razred.

4. SPOL IN SPOLNA RAZLIKA IZ SOCIOLOŠKEGA VIDIKA

Uradna sociologija je bila dolgo neobčutljiva za vprašanja spola. Izhajala je iz pojmovanja, da obstaja neki univerzalni, nevtralni subjekt, za katerega ni pomembno, katerega spola je. Kasnejše študije so pokazale, da se za tem nevtralnim subjektom skriva beli moški, pripadnik prevladujoče kulture (naroda, religije) v določeni družbi. To pomeni, da je glavi tok sociologije dojemal subjekt, o katerem je govoril, kot moškega.

Konec 60. let so pod vplivom različnih družbenih (tudi ženskih) gibanj začele nastajati posebne študije žensk in o ženskah. Te so se osredotočile na ženske in na njihov podrejeni položaj v družbi, novejšje pa na razumevanje položaja spolov v družbi in na razmerja moči, ki takšen položaj ohranjajo. V zadnjih dveh desetletjih so svoj položaj v družbi začeli tematizirati tudi moški, zato lahko danes govorimo o študijah moških in moškosti, oziroma o moških študijah.

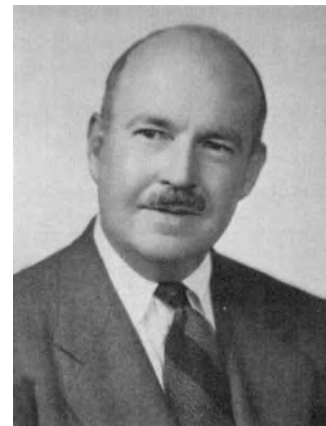
Družbeni spol zajema družbene vidike spolne razlike; kako dojemamo sami sebe, kakšno je naše mesto v družbeni strukturi glede na spol, kakšne osebnostne lastnosti in spolne vloge se nam pripisujejo in tako dalje.

4.1. Delitev dela glede na spol

G.P. Murdock označi biološke razlike med moškimi in ženskami kot temelje delitve dela v družbi glede na spol. Meni, da moških in žensk ne usmerjajo gensko utemeljene značilnosti, ki bi jim pripisovale neko določeno vlogo. Meni, da biološke razlike (npr. večja fizična moč pri moških in rojevanje pri ženskah) vodijo do spolno pogojenih vlog iz čiste praktičnosti. Ženska je zaradi svoje biološke funkcije rojevanja in dojenja otrok privezana na dom; zaradi svojih fizičnih lastnosti je omejena na manj naporna opravila.

★ *T. Parsons* - Biologija in ekspresivna ženska

Da bi bila socializacija učinkovita, je potrebna tesna in topla skupina, ki nudi oporo. Ženska je odgovorna za socializacijo potomstva. Zaradi tega, ker matere rodijo in dojijo imajo z otroci tesnejšo vez. Parsons označuje žensko vlogo v družini kot ekspresivno, kar pomeni, da ženska ustvarja toplino, varnost in čustveno podporo. Moški - oskrbovalec družine preživi svoj delovni dan v tekmovanju k dosežkom usmerjeni družbi. Ta vloga vodi k stresu in zaskrbljenosti. Ekspresivna ženska sprošča to napetost tako, da moža obda z ljubeznijo, upoštevanjem in razumevanjem.

Talcott Parsons (http://spartan.ac.brocku.ca/~lward/Odum/Images/Talcott_Parsons.jpg)

Ann Oakley se ne strinja se, da obstaja kakšna naravna delitev dela ali razdelitev družbenih vlog glede na spol. Pravi, da delitev dela ni univerzalna in da določenih vlog ne opravljajo vedno moški in drugih ne ženske. Preučevala je družbe, v katerih biologija le malo vpliva na ženske vloge oz. vpliva sploh nima. Njeno mnenje je, da so vloge spolov ustvarjene kulturno in ne biološko. Ljudje se učijo vedenja, ki se pričakuje od moških in žensk v njihovi družbi. Tega vedenja ne povzročajo prirojene značilnosti.

Oakleyjeva izpostavlja, da socializacija v modernih družbah oblikuje vedenje fantov in deklet že od zgodnjih let dalje.

★ Načini na katere se odvija socializacija spolne vloge:

1. na otrokov samokoncept vpliva manipulacija
2. do razlik pride z usmerjanjem, kar pomeni usmerjanje fantov in deklet k različnim predmetom (npr. kupovanje igrač: deklicam kupujemo punčke, fantom pa kocke, puške)
3. uporaba verbalnega (npr. ti si pridna deklica, ti si poreden fant)
4. dečki in deklice so izpostavljeni različnim aktivnostim. Deklice se vzpodbuja, da se ukvarjajo z gospodinjskimi deli.

5. PRVE BOJEVNICE

Zgodovinsko gledano so bile oborožene sile skoraj vedno izključno moška institucija, vendar so se ženske, vsaj posredno in spontano, skozi celotno človeško zgodovino vključevale v vojske in vojskovanje. Čeprav se je sodelovanje žensk v vojaških aktivnostih spreminjalo glede na čas in družbeni prostor, lahko opazimo splošno zakonitost, da ženske v preteklosti niso imele popolnega vojaškega statusa. Njihova vključenost v vojaško službo je bila pogosto prej izjema kot pravilo, bila je samo začasna.

Najstarejši podatki o ženskah bojevnica izhajajo iz *predhomerske dobe*. Indijski vladar Čandragupta naj bi imel telesno stražo sestavljeno iz žensk. Sicer pa o bojevnica zasledimo zapise tudi iz bojev narodov Azije, Afrike in Južne Amerike v 16. stoletju.

Prvi avtentični podatki o udeležbi žensk v boju izvirajo iz srednjega veka. V *husintskih vojnah* (1419-1436) ženske spremljajo vstajnike in aktivno sodelujejo v obrambi taborov.

5.1. Amazonke

Amazonka je v grški mitologiji ženska bojevnica. Amazonke so bile grško pleme bojevitih žensk iz Kapadokije. Bile so potomke boga Aresa in nimfe Harmonije. Vodila jih je kraljica. Bojevnice naj bi imele spolni odnos samo enkrat na leto, moški so imeli samo nalogo zaplojevanja potomcev. Desno dojko so si odrezale ali izžgale, da jih ne bi ovirala pri streljanju z lokom. Proti njim so se bojevali Heraklej, Bellerophontes, Ahil in Tezej.

Amazonka

5.2. Indijanske bojevnice

Med **Siouxi** so obstajale bojevnice, ki so jih imenovali ženske z moškim srcem.

V plemenu **Šerokijev** so bojevnice, voditeljice in vplivne članice plemenskega sveta imenovali Ljubljene ženske. Značilno je, da so v tem plemenu vse ženske, imele močan vpliv pri odločanju o skupnih zadevah. Njihov položaj se je poslabšal ob kolonizaciji Evropejcev, ki je zahtevala reorganizacijo plemenske skupnosti.

Indijanske bojevnice

Pri Indijancih plemena **Yuma** so bojevnice, imenovali kwer'hame. Te naj bi dobile sporočila o svojem poslanstvu v sanjah, ki so jih imele v puberteti. Najznačilnejše so sanje o orožju.

Podobno so v plemenu **Cocopa** nekatere ženske že od mladih nog izdelovale loke in puščice ter hodile na lov. Kot odrasle so postale bojevnice in se poročale z ženskami. Imenovali so jih war'hameh.

5.3. Ivana Orleanska

Ivana Orleanska (francosko *Jeanne d'Arc* ali tudi *Jeanne la Pucelle*; znana tudi kot **Devica Orleanska**), francoska narodna junakinja in svetnica rimskokatoliške cerkve, se je domnevno rodila 6. januar 1412 v Domremyu v Franciji., umrla pa je 30. maja 1431 v Rouenu v Franciji.

Z zgolj 17. leti je poveljevala francoski kraljevi vojski. Kralja Karla VII. je prepričala, da je pregnal Angleže iz Francije in ji leta 1429 zaupal vodstvo armade v obleganju

Orleanska, patajski bitki in drugih spopadih leta 1430. Z njenimi vojaškimi zmagami se je tehtnica v stoletni vojni odločilno prevesila na stran Francozov.

Njene zmage so omogočile kronanje Karla VII., zaradi česar je njeno družino nagradil s plemištvom. Vojvoda Burgundski jo je priprl in prodal Angležem, čeprav jo je želel odkupiti tudi Karel. Proangleška duhovščina jo je na montiranem sodnem procesu obtožila krivoverstva in jo obsodila na usmrtitev z zažigom na grmadi v Rouenu. Leta 1449 je Karel spet zavzel Rouen in na obnovljenem procesu, ki ga je odobril tudi papež Kalikst III., so duhovniki iz vse Evrope ugotovili njeno nedolžnost. Inkvizitor jo je junija 1456 označil za mučenico, njene prvotne sodnike pa za krivoverce. V 16. stoletju je postala simbol katoliške lige. Uradno so jo beatificirali leta 1909, 16. maja 1920 pa jo je v priznanje njene nedolžnosti Benedikt XV. dokončno proglasil za svetnico in velja za zaveznico ujetnikov, Francije, mučencev, nasprotnikov cerkvenih oblasti, zaradi vere zasramovanih, zapornikov, žrtev posilstev, vojakov in *žensk v oboroženih silah*. Goduje 30. maja.

Sveta Ivana Orleanska

★ Kljub temu, da so nekatere bojevnice častili kot »junakinje revolucije«, pa so vplivni možje v francoski revoluciji dosegli, da so leta 1793 z dekretom odpravili žensko navzočnost v vojski.

Po tem obdobju so bile ženske prvič v velikem številu vključene v vojaške enote v 19. stoletju in to med špansko vojno proti Napoleonu ter se izkazale pri obrambi Zaragoze.

6. ZAKAJ SE ŽENSKE VKLJUČUJEJO V OBOROŽENE SILE?

Ženske so v zadnjih tridesetih letih množično prodrle v vojske zahodnoevropskih in severnoameriških oboroženih sil. Njihovo število se po koncu hladne vojne povečuje tudi v nekdanjih socialističnih državah.

Kaj je pripomoglo k povečanju števila žensk v oboroženih silah :

- **demografska gibanja**
- **razvoj vojaške tehnologije, tehnike in oborožitve**
- **spreminjanje vloge in nalog oboroženih sil**
- **spreminjanje vloge žensk v družbi**
- **pomanjkanje primernih človeških virov**
- **odmik tradicionalističnih sociokulturnih obrazcev, vrednot in prepričanj**
- **uveljavljanje zavesti o primerjalni prednosti žensk na nekaterih delovnih mestih in področjih**

*Do povečanega vključevanja žensk v oborožene sile prihaja vedno takrat, ko moški del populacije neke družbe ni sposoben zadovoljiti povečanih potreb po dodatnih človeških virih in ko pride do zmanjšanja interesa za vstopanje v oborožene sile.

Vključevanje žensk v oborožene sile je praviloma vedno posledica pomanjkanja primernih človeških virov, ponavadi takrat, ko zaradi kakršnih koli razlogov moški del prebivalstva neke družbe ni sposoben zadovoljiti vseh povečanih potreb po dodatnih človeških virih v primeru neposredne vojne nevarnosti ali vojne in pride do splošnega zmanjšanja interesa moških za vojaško službo zaradi izkušnje pretekle ali pričakovane vojne ali spreminjanja sistema vrednot, kar se kaže prek povečevanja deleža oporečnikov v letnih nabornih kontingentih.

- ▶ **Večje vključevanje žensk v oborožene sile vsekakor ni posledica prizadevanja za doseganje večje enakopravnosti žensk in moških, ampak je zgolj delna rešitev težav, ki jih imajo oborožene sile zaradi primanjkljaja primernih moških!**

Dodatni vzrok, zakaj so ženske v vojaški organizaciji kljub odporom mnogih še bolj zaželeno je v tem, da jim je končno priznana velika primerjalna prednost v primerjavi z moškimi na nekaterih delovnih mestih in področjih.

Poleg tega nekateri strokovnjaki trdijo, da so rekrutke v primerjavi z moškimi kolegi v povprečju

- ▶ bolj izobražene in dosegajo boljše rezultate na testih sposobnosti,
- ▶ uživajo manj alkohola,
- ▶ zagrešijo manjše število prekrškov v zvezi z drogami,
- ▶ manjkrat so odsotne brez dovoljenja,
- ▶ povzročajo manj in manjše disciplinske probleme,
- ▶ imajo fiziološke in psihološke značilnosti žensk prednost pri opravljanju tradicionalno moških nalog v bojnih enotah.

Tako so nekatere »ženske lastnosti« lahko večkrat prednost, saj pomagajo vzdrževati dobre odnose v enoti, razumeti in upoštevati različne potrebe ljudi in jim znati prisluhniti ter kljub vojaški hierarhiji znajo prepričevati / dogovarjati, namesto ukazovati.

7. DEJAVNIKI, KI OMEJUJEJO VKLJUČEVANJE ŽENSK V OBOROŽENE SILE

V vseh državah, ki vključujejo ženske v oborožene sile, ali pa o tem resno razmišljajo, se še vedno postavlja vprašanje, ali so ženske primerne za službo v le teh ali ne. Kljub temu pa je v zadnjem obdobju večina sodobnih družb odprla vrata svojih vojsk tudi ženskam. V sodobnosti se bolj pojavlja vprašanje, ali naj ženske vstopajo v posredne boje, ali ne.

Ženske pri vključevanju v oborožene sile ovira več dejavnikov, katere bi mnogi na prvi pogled opredelili kot nepomembne, v praksi pa igrajo pomembno vlogo.

- ▶ **Stereotipe**, da naj bi bile ženske že po naravi miroljubne, moramo razumeti predvsem kot proizvod moško središčne kulture in vsestranske moške dominacije, s katerimi se srečujemo pri obravnavi neenakomerne vključenosti spolov v oborožene sile. Med človeškimi dejavnostmi je izredno malo takih, ki bi jih v vseh človeških kulturah opravljali izključno moški ali izključno ženske.

<http://www.najdi.si/charicatures/preview.jsp>

Težje, kot drugim argumentom proti ženskam v oboroženih silah, se je upirati tradicionalno kulturno pogojenim govorom. Moški se skozi običajno socializacijo naučijo braniti, ženske pa ves čas učijo neagresivnosti, tako moški ostanejo zaščitniki in ženske zaščitene.

Dokaj razločno so te razlike izražene prek spolnih vlog in predstavitev ki si jih posameznik med razvojem ustvari o svoji spolni identiteti, podobi in vlogi. V tej vlogah so za moške rezervirana vedenja, ki so v tesnejši zvezi s fizično močjo, z agresivnostjo, s potlačitvijo čustev, s tekmovalnostjo itd., ženskam pa so dosojena vedenja in lastnosti, ki so v zvezi s čustvenostjo, z družinskimi in osebnimi motivi, s socialnimi interesi in z nesebičnostjo.

Tako lahko rečemo, da so osebne razlike med spoloma odsev naravnih (to je bioloških) razlik med moškimi in ženskami, odraz med socializacijo in kulturnim učenjem pridobljenih vzorcev vedenj in predstav, ter odsev svojevrstne interakcije, sovplivanja naravnih in kulturnih razlik.

Bolj kot je družbeno okolje tradicionalistično, manj je naklonjeno vključevanju žensk v oborožene sile.

V sodobnem svetu podoba različnosti v vedenju obeh spolov in razlik v spolnih vlogah ni več tako enostavna in jasna kakor se zrcali v tradicionalnih pojmovanjih spolnih vlog. Danes se ta podoba temeljito preobraža in tradicionalne spolne vloge marsikje komaj še veljajo. Ženske danes že prevladujejo v mnogih poklicih, ki so še do nedavnega veljali za moške. V vse večjem številu jih najdemo tudi v **policiji** in **vojski**. Mnogi se sprašujejo, kako daleč bo šel ta proces. Navsezadnje obstajajo med ženskami in moškimi naravne razlike, ki jih morata nekako upoštevati tudi kultura in vzgoja.

- ▶ Zaradi vse pogostejšega zmanjševanja obsega obrambnih proračunov v večini industrijsko razvitih državah predstavlja vključevanje žensk v oborožene sile celo vrsto dodatnih logistično - infrastrukturnih problemov, ki so povezani z dokaj visokimi **ekonomskimi stroški**.

Večina stroškov sestoji iz dražjega usposabljanja, saj naj bi oborožene sile ženskam zagotovile:

- posebne namestitvene zmogljivosti
 - preoblikovanje obleke, opreme, oborožitve
 - posebne higienske pogoje
 - zadovoljitev posebnih potreb v času nosečnosti in materinstva
 - prilagoditev predpisov povezanih z nosečnostjo in materinstvom, upokojitvijo iz zdravstvenih razlogov, z bolniškimi izostanki in izostajanjem z dela, itd.
- ▶ Za pripadnice oboroženih sil je še kako pomemben njihov socialni status, predvsem v obdobju **materinstva** in za zagotovitev kvalitetne nadaljnje kariere po zaključku porodniškega dopusta. Materinstvo je preizkušnja tudi za druge zaposlene ženske, toda pri vojakinjah je dodatno obremenjeno s celodnevno ali večdnevno odsotnostjo in z nočnim delom, zato se vojakinje ponavadi odpovejo eni od teh vlog.

Tako je odstotek neporočenih žensk med vojakinjami bistveno višji kot pri njihovih civilnih kolegicah iste starosti in kakor med njihovimi moškimi kolegi.

Prav odsotnost žensk iz vojaških enot zaradi nosečnosti in materinstva, problemi samohranilk in zahteve po otroškem varstvu, ki naj bi ga zagotavljale oborožene sile, so dodatni problemi ki spremljajo ženske pri vključevanju v vojsko.

- ▶ Precej pomemben in zelo poseben problem vključevanja žensk v vojsko predstavljajo **vojaške družine**. Takšno sklepanje zakonskih zvez ima svoje pozitivne in negativne lastnosti. Pozitivna je prav gotovo to da oba partnerja natančno poznata značilnosti in logiko zaposlovanja v oboroženih silah, zato lažje razumeta partnerjevo pogosto in lahko tudi dolgotrajno odsotnost zaradi službenih potreb.

Negativna lastnost je povezana s selitvijo na drug konec države ali celo izven meja matične države, kar lahko predstavlja velik šok še posebej za otroke.

- ▶ V zadnjih nekaj letih je ena od pogostih in tudi perečih tem gotovo tudi **spolno nadlegovanje** v oboroženih silah, ki je poleg znanstvenikov pritegnila tudi veliko pozornost medijev.

Spolno nadlegovanje je nedvomno že dolgo sestavni del družabnega življenja, ki pa se je v preteklosti prikrival in zanimal. Ta problem bo vsekakor potrebno upoštevati ne da bi ga precenjevali, še posebej v vojskah z mešano sestavo. Mogoče ga je omejiti na občasne

primere z energično akcijo poveljstva in s strogo selekcijo, ki mora izključiti z delovnega mesta vse, ki pokažejo najmanjše težave pri komunikaciji z ženskami.

★Raziskava v belgijskih oboroženih silah, s katero so želeli prepričati vojaško oblast o pomembnosti spolnega nadlegovanja, je dal zaskrbljujoče podatke. Večina žensk se je pritoževala nad verbalnim spolnim nadlegovanjem. Študije so pokazale, da ni razlik med posameznimi kategorijami žensk, saj so tako *podčastnice* in *častnice* kakor tudi *navadne vojakinje* enako izpostavljene spolnemu nadlegovanju.

★Tudi v ZDA sta bili leta 1988 in 1995 narejeni študiji o spolnem nadlegovanju v ameriški vojski. V prvi je kar **64 %** anketiranih vojakinj poročalo o spolnem nadlegovanju. Leta 1995 je delež žensk, ki so prijavile takšno vedenje padel na **55 %**.

Pravo predstavo o razširjenosti spolnega nadlegovanja je težko dobiti vsaj iz naslednjih razlogov:

- ni enoznačne definicije vedenja, ki ga lahko opredelimo kot spolno nadlegovanje,
- pogosto so najhujše oblike spolnega nadlegovanja, na primer posilstva, še vedno zamolčane iz osebnih razlogov nadlegovanih,
- spolno nadlegovanje pogosto ni prijavljeno zaradi strahu nadlegovanih pred sankcijami s strani nadlegovalcev,
- velikokrat se s sklicevanjem na spolno nadlegovanje pretirava in manipulira,
- pri ljudeh obstaja različno visok prag, ki ločuje še sprejemljivo spolno vedenje od nesprejemljivega.

Glede na navedene primere, spolno nadlegovanje vsekakor predstavlja pomemben problem, ki spremlja vključevanje žensk v vojsko in je tudi medijsko zelo zanimiv.

- ▶ Že v obdobju naborniškega sistema se je izkazalo, da je odnos vojak – starešinka lahko dober in da so ženske sposobne poveljnice, ki znajo ohraniti red, disciplino, obvladajo položaj in rešujejo probleme enako uspešno kot njihovi moški kolegi.

Res pa je, da je potrebno najti **pravo mero profesionalnosti**, avtoritete, strokovnosti in nenazadnje ženskosti. V času profesionalizacije in vse večje vključenosti žensk v oborožene sile pa bo prav profesionalnost odnosov morala biti v ospredju, tako pri moških kot ženskah, če vemo, da je razmerje med moškimi in ženskami približno **10 : 1**.

- ▶ V sodobnem času je to vse bolj aktualno vprašanje **homoseksualnosti** in vedno več je tistih, ki iščejo svoje pravice. Ženskam v oboroženih silah lahko kaj hitro pripišejo kategorijo homoseksualnosti, glede na to, da se družijo med seboj. To druženje je lahko posledica bojazni, da jih ne bi obtožili ljubezenskega zapletanja med moškimi kolegi.

Za ženske to predstavlja eno težavo več, saj morajo paziti, da jih ne obdolžijo ali ljubimkanja z moškimi ali homoseksualnosti.

- ▶ Velikokrat so opazni **dvojni standardi** pri obravnavanju žensk. Le te se morajo stalno dokazovati, počutijo se izolirane od kolegov, hendikepirane so v napredovanju. Tudi za napake so deležne večjih kritik kot njihovi moški kolegi.
- ▶ S strani moških kolegov je ne malokdaj opaziti **vzvišen pogled na vojakinje**. V ospredje pogosto postavljajo svojo fizično moč, hitrost in vzdržljivost, s čimer ženskam zmanjšujejo njihovo pozitivno samopodobo, samozavest.
- ▶ Kljub temu, da si oborožene sile običajno nadenejo videz enakopravne družbene institucije, lahko rečemo, da jim to, kljub bolj ali manj resnim prizadevanjem še ne uspeva v celoti. **Funkcionalna in položajna diferenciacija in diskriminacija žensk** je še vedno zelo opazna.

Diskriminacija žensk v oboroženih silah se kaže tako v izključenosti žensk iz mnogih relevantnih položajev in dejavnosti, v ostajanju žensk na nižjih klinih hierarhične lestvice, v uporabljanju žensk kot rezervne armade itd..

Razmerje zaposlovanja žensk v vojski je še vedno bistveno nižje v primerjavi z moškimi. Zasedajo predvsem dolžnosti na področju logistike, komunikacij, sanitete in statusnih zadev.

8. Ženske v 1. svetovni vojni

Pojavile so se velike izgube moških vojakov, zaradi česar so v boje začeli vključevati tudi ženske. K temu je pripomogla tudi želja po doseganju količinske premoči na bojiščih 1. svetovne vojne. Vključevali so jih v sanitetne in zaledne službe. V obdobju pred in med 1. svetovno vojno se v svetu izoblikujejo in organizirajo različne ženske enote:

- V ZDA in Veliki Britaniji korpusi medicinskih sester kopenske vojske in vojaške mornarice
- V Veliki Britaniji posebno prostovoljno sanitetno - transportna služba
- Ženski pomožni korpusi kopenske vojske in vojne mornarice
- Ženske pomožne enote vojnega letalstva.

9. *Ženske v 2. svetovni vojni*

Tudi v 2. svetovni vojni so vojskujoče se države utrpeli velike človeške in materialno-tehnične izgube. Izvajale so podaljšano in stalno mobilizacijo. V njej so ženske uporabljali za nekatere tehnične in pomožne dolžnosti kot so npr. prometna služba, sanitetna služba in podobno. 2. svetovno vojno lahko brez dvoma označimo kot prelomnico vključevanja žensk v boje, saj so bile v njej ženske - tako po obsegu kot po nalogah - vključene v zares velikem obsegu. V 2. svetovni vojni prvič v zgodovini pride do splošnega in množičnega vključevanja v oborožene sile.

10. *Ženske v slovenski partizanski vojski (1941-1945)*

Vojna je močno posegla v življenje vseh ljudi in s tem tudi žensk. Poleg ženskih opravil v zasebnem življenju so zaradi specifičnih razmer vstopile tudi v javno sfero. Zanje je to pomenilo dvojno obremenitev – opravljale so ženska opravila, lotile pa so se tudi izrazito moških dejavnosti, med drugim tudi vojskovanja.

Razlogi za vključevanje žensk v partizansko vojsko so bili različni:

- Zaradi odnosov okupatorjev do ženskega prebivalstva
- Življenje v okupiranih področjih je bilo pogosto nevarnejše kot življenje v partizanih
- Zaradi občutka, da se lahko same branijo
- Zaradi osebne tragedije- nasilne izgube svojcev, uničenje doma
- Domoljubja
- Zaradi dogodivščin
- Zaradi političnih vzgibov

V partizanski vojski so ženske imele najrazličnejša dela. Z orožjem se je borilo 35 % žensk, 22 % pa jih je bilo dejavnih v saniteti. Mnoge so bile borke in bolničarke hkrati. Nekatere so bile poveljnice ali vodje različnih dejavnosti, čeprav so bila ta poveljniška mesta večinoma nižjega ranga.

Sodelovale so v vojni, a to ne pomeni, da so bile samostojne. O večini primerov, kje in kako se bodo bojevale, so odločali moški.

11. Ženske v slovenski vojski

V obdobju po koncu osamosvojitvene vojne pa do leta 1995, ko se je v Sloveniji pojavilo vprašanje družbene reprezentativnosti in legitimnosti njene vojske, so avtorice zbornika študij Ženske in oborožene sile ugotovile, da je bilo to vprašanje postavljeno prezgodaj. Število žensk takrat v slovenski vojski ni bilo visoko in poudarjanje zastopanosti žensk v slovenski vojski bolj izraz muhavosti kot pa kakršne koli resnične potrebe po ženski delovni sili. Predstavnice nežnejšega spola so bile v vojski sprejete kot enakovredne delavke, saj so se mnoge izkazale tudi v deset dnevni vojni predvsem pa so to potrebovali kot dokaz, da je slovenska vojska sposobna prispevati k splošni družbeni emancipaciji žensk.

Za zgodovino slovenske vojske in s tem tudi žensk v vojski je pomembno leto 2002, ko je vlada republike Slovenije sklenila, da se junija 2004 preneha izvajati obvezno služenje vojaškega roka. Dejstvo, da v vojsko lahko vstopajo tudi ženske, ima zanje pomembne posledice; socialne, ekonomske in politične.

Za željo postati vojakinja in ob izpolnjevanju zakonsko določenih pogojev lahko v treh do štirih mesecih posameznica dobi pogodbo o zaposlitvi. Sprejemni postopek je enak za oba spola, razlika je le v merilih za preverjanje gibalnih sposobnosti, kjer preverjanje poteka po normah, prirejenih za ženske. Potrebne informacije o možnostih zaposlitve v Slovenski vojski potekajo preko javne objave in javnega natečaja.

Ko kandidatka uspešno opravi vse postopke in je izbrana za vojaško službo, jo Oddelek za pridobivanje kadra povabi na pogovor o datumu začetka službe v vojski. Zaposlitev v le - tej se začne v Centru za usposabljanje v Vipavi, kjer prvi dan dela kandidat podpiše pogodbo o zaposlitvi, zadolži bojno uniformo in ostalo opremo. Ob prihodu deklet v vojašnico poskrbijo tudi za namestitvev kandidat. Le – ta je ločena od moških prostorov. Kandidatke dobijo informacije o poteku usposabljanja, delovnem času, možnostih preživljanja prostega časa in podobno. Sledi slovesna podelitev osebne oborožitve in slovesna prisega za kandidate, ki še niso slovesno prisegli.

Usposabljanje poteka v treh programih:

- osnovno vojaško strokovno usposabljanje (5 tednov),
- temeljno vojaško usposabljanje (13 tednov),
- osnovno vojaško strokovno usposabljanje za pridobitev vojaške evidenčne lastnosti (6 tednov).

Kariero začnejo kot vojakinje in napredujejo v skladu z razvojem Slovenske vojske in potjo napredovanja, opredeljeno v Obveznih usmeritvah za sistem kariernih poti pripadnikov stalne sestave Slovenske vojske.

S profesionalizacijo in uvedbo poklica vojak/vojakinja je vojska odprla vrata tudi ženskam. Zanimanje deklet za ta poklic je velik. **Velik medijski odziv je doživela prva ženska oborožena enota, ki je z osnovnim vojaško - strokovnim usposabljanjem pričela februarja 2002. V njej je bilo 16 deklet, katerih povprečna starost je znašla 26 let. Vsaka od**

vojakinj je imela svojo zgodbo in razlog prihoda v vojsko, a vsem je bilo skupno dejstvo, da jim je vojaška služba predstavljala izziv in priložnost dokazati sami sebi, da zmoreš opravljati tudi takšen poklic, kot je vojakinja.

Glede na velik interes deklet za vojaški poklic in povečanje njihovega deleža v vojski naše države je bilo potrebno razmišljati tudi o ukrepih za zmanjševanje spolne diskriminacije, kar je bilo realizirano z zadnjo spremembo **Zakona o obrambi**. Vanjo je vključeno »načelo enakih možnosti za moške in ženske« pri zaposlovanju oziroma sklepanju pogodbe o zaposlitvi.

★Ukrepi, s katerimi skušajo zatreti diskriminacijo žensk v vojski, zajemajo naslednje vsebine:

- omogočiti ženskam tako usposabljanje, da bodo z ustreznim treningom pridobile fizične sposobnosti, ki ustrezajo predpisanim standardom za opravljanje vojaških dolžnosti; določitev standardov za funkcionalne skupine, kamor so pripadniki in pripadnice SV enakopravno razporejeni na podlagi doseganja standardov;
- sprejem izjave o politiki Ministrstva za obrambo proti spolnemu nadlegovanju, ki opredeljuje ničelno stopnjo tolerance do spolnega nadlegovanja na delovnem mestu in temelji na načela, da je vsako kratenje človekovega dostojanstva ter integritete nevdržno in nesprejemljivo;
- zagotoviti večjo zastopanost in udeležbo žensk v procesih odločanja – v delovnih skupinah, ki pripravljajo normativne podlage, ki se nanašajo na status, kariero in izobraževanje, je treba zagotoviti prisotnost žensk;
- odpraviti diskriminacijo žensk v Slovenski vojski pri možnostih za opravljanje funkcij, ki zagotavljajo napredovanje;
- predvideti delovna mesta na katerih, glede na zahteve delovnega procesa ni mogoče opravljati dela krajši delovni čas zaradi koriščenja porodniškega in starševskega dopuste ter dopusta za nego družinskega člana;
- organizirati delo tako, da je delavkam, ki dojijo, omogočena izraba pravice do odmora za dojenje;
- v okviru sistema družinske podpore zagotoviti strokovno pomoč in svetovanje s področij priprave na materinstvo oziroma starševstvo za pripadnike in pripadnice SV in obenem v normativnem dokumentu opredeliti podporo pri urejanju varstva in skrbništva otrok;

- na podlagi ocene tveganja za posamezno delovno mesto oziroma dolžnost, v izjavo o varnosti pri delu izključiti določila, ki bodo ženskam med nosečnostjo zagotovila možnost, da so začasno prerazporejene na delovna mesta, na katerih nosečnost ne vpliva na ustrezno opravljanje delovnih nalog;
- v programe izobraževanja in usposabljanja vnesti določila, ki bodo pripadnicama SV zagotovila in omogočila specifično – dodatno usposabljanje, da bodo na koncu porodniške dobe opravljale delo, ki so ga opravljale pred porodniško dobo;
- prilagoditi vojaške uniforme za čas nosečnosti;
- prilagoditi najosnovnejšo namestitvene razmere in sanitarne zmogljivosti ter posebne higienske razmere potrebam žensk v vojski;
- preoblikovati in prilagoditi vojaške uniforme, zaščitno in drugo opremo ženskim meram in fizičnim posebnostim;
- po možnosti prilagoditi značilnosti nekaterih delovnih mest v vojski zaradi razlik v telesnih značilnostih povprečnega moškega in povprečen ženske.

★Tabela kaže število žensk v povprečju z moškimi od leta 2002 do leta 2004.

Datum	Število moških	Število žensk	Delež žensk (%)
28. november 2002	4667	806	14,7
27. november 2003	5334	1033	16,2
1. april 2004	5573	1069	19,2

Vir: Frlež, 2005, diplomska naloga

Delež vojakinj je v Slovenski vojski med najvišjimi v svetu, kar nas uvršča med najbolj feminizirane svetovne vojske, kljub temu, da smo mlada država. Ženskam so v vojski republike dostopni vsi položaji, vsi rodovi in vse službe znotraj Slovenske vojske, ter možnosti sodelovanja na mednarodnih vajah v Sloveniji in izven njenih meja. Ženske sodelujejo tudi v mednarodnih operacijah. V operacijah v podporo miru so začele sodelovati že leta 1997, ko je bil napoten prvi kontingent Slovenske vojske v humanitarno operacijo »ALBA« v Albanijo. Do danes je v operacijah v podporo miru, v katerih je naša država sodelovala oziroma še sodeluje, sodelovalo kar 60 pripadnic SV (5,3%).

Največ žensk opravlja podporne in pomožne naloge s področja sanitete, logistične oskrbe, kadrovskih zadev in celostne oskrbe ter administrativnega in finančnega poslovanja. Na žalost so to položaji, ki še vedno veljajo za »manj pomembne«.

Prav tako ženskam v vojski Slovenije pripadajo vse zakonsko določene bonitete glede porodniškega dopusta, službovanja po porodniškem dopustu, očetovski porodniški dopust ipd. Ženske so za enako delovno mesto plačane enako kot moški, med njimi ni razlik glede disciplinskih predpisov, materialne odgovornosti, trajanju in načinu usposabljanja, vidne in nevidne razlike se pojavijo na napredovanjih in zasedanju predvsem vodstvenih in poveljniških položajev, saj v Slovenski vojski nimajo poveljnice bataljona, brigade, nimajo nobene pilotke, poveljnice tanka... Z vsemi posebnostmi specifičnosti pa kljub temu ostajajo v stiku z ostalimi državami, saj so še le na začetku feminizacije tradicionalno moškega poklica.

12. ŽENSKÉ V OBOROŽENIH SILAH (PRIMERJALNA ŠTUDIJA)

12.1. NATO:

V večini držav članic NATA pripadnice ženskega spola že vrsto let sodelujejo v oboroženih silah. Njihovo število stalno narašča, vstop v oborožene sile pa je povsem prostovoljen. Delež žensk se giblje od 0.3 odstotka (Poljska) do 15 odstotkov (ZDA). Odprte so jim skoraj vse dolžnosti, najpogosteje ne morejo služiti na podmornicah, v specialnih silah in v bojnih enotah, v zadnjih letih pa je sedem držav omogočilo ženskam vstop tudi v bojne enote. V Španiji, na Norveškem in na Madžarskem je to tudi realizirano. Kljub odpravi omejitev vključevanja žensk se še vedno pojavljajo problemi, ki so najvidnejši predvsem pri dejavnostih, kjer je potrebno več fizičnih naporov (preverjanje fizičnih sposobnosti), saj so prav na tem področju razlike med spoloma nepremostljive.

12.2. DRUGE DRŽAVE:

V srednjeevropskih in vzhodnoevropskih državah vstopajo ženske kot prostovoljke. Zanimive države so Švedska, Švica, in Finska, kjer se ženske lahko prostovoljno odločijo za služenje vojaškega roka. Za primerjavo si oglejmo Švedsko. Švedski obrambni sistem je izredno konservativen, ženske sploh niso mogle delovati na vojaškem področju vse do leta 1980. Splošna vojaška obveznost je eno izmed določil v švedski ustavi, ki krši načela enakosti med spoloma, saj velja le moški spol. V obrambnem sektorju je bilo sicer vedno zaposlenih vedno veliko žensk, vendar so te delovale kot kuharsko osebje, v administraciji in podobno. Kljub temu, da so se po letu 1980 možnosti vključevanja povečale in da so bile leta 1993 odpravljene vse omejitve za ženske, je žensk na vojaških dolžnostih izredno malo. To lahko povežemo prav z tradicionalno miselnostjo, da je obramba domovine domena moških, ženske pa so v tem sistemu namenjene za rojevanje in vzgojo bodočih vojaških obveznikov. Kot glavno prednost vključevanja žensk v obrambni sistem še vedno poudarjajo predvsem pozitivni vpliv žensk na vzdušje v enotah, jim pa še vedno redko priznavajo enakovrednost z moškimi v tem poklicu. Poudariti je treba, da ni več omejitev šolanja na vojaških šolah in da se kljub temu zanje odloči zelo malo žensk. Razlogi za tako nizko število žensk za tako šolanje so predvsem razna nadlegovanja in dejstvo, da za ženske ni prilagojenih meril za njihove fizične sposobnosti. Pravice nosečnic v oboroženih silah ne odstopajo od pravic, ki jim zagotavlja civilna zakonodaja. Matere so upravičene do štirinajsttedenskega plačanega porodniškega dopusta. Zakonodaja sicer omogoča odsotnost od dela zaradi nege novorojenčka do prvega leta in mater še čaka isto delovno mesto kot ga je imela pred porodniškim

dopustom. Z delovnega mesta lahko ostanejo tudi dalje (3 do 12 let) , kar velja za vse pripadnike ne glede na spol , vendar jim v takem primeru isto delovno mesto ni več zagotovljeno. Najpomembnejša naloga s tega področja je evidenca in koordiniranje problemov povezanih s navzočnostjo žensk v tem okolju, informiranje in svetovanje. Leta 1995 je bila ustanovljena prva pisarna, ki se ukvarja z zadevami, povezanimi z vključevanjem žensk v oborožene sile.

TABELA PRIKAZUJE DELEŽ IN ŠTEVILO ŽENSK V NEKATERIH OBOROŽENIH SILAH:

DRŽAVA	ŠTEVILO	DELEŽ
BELGIJA	3200	7.1
ČEŠKA	1935	2.7
DANSKA	1200	4.8
FRANCIJA	28 000	6.3
NEMČIJA	4493	1.3
GRČIJA	6300	4
ITALIJA	0	0
KANADA	6900	11
MADŽARSKA	2600	4.9
NIZOZEMSKA	4000	7.2
NORVEŠKA	1400	4.6
POLJSKA	120	0.3
PORTUGALSKA	2600	5.1
ŠPANIJA	4300	2.6
TURČIJA	6900	0.9
VELIKA BRITANIJA	15 750	7.4
ZDA	201 800	14
HRVAŠKA	1913	
SLOVENIJA		13

*Vir: www.bundeswehr.ge/FRAuen in der buneshwer/Frauen in de Streikrafetn anderer staatesn. 1999

13. STATUS ŽENSK V VOJSKI

Ženske lahko služijo skorajda v vseh enotah, največkrat pa to ni mogoče na podmornicah, v specialnih enotah in enotah, kjer je potreben dolgotrajnejši stik z nasprotnikom. Nekatere omejitve so povezane bolj z posledicami, ki bi jih prineslo vključevanje žensk(npr. služenje na ladjah, podmornicah) in ni vprašljiva manjša sposobnost žensk, da nebi zmogle opravljati takšnih dolžnosti. Formalnih omejitev za napredovanje oz. doseganje činov žensk, sicer ni, vendar ženske še vedno zasedajo nižja ali manj pomembne položaje. Eden izmed razlogov, da je žensk na visokih položajih tako malo, je preprosto premajhno število žensk v vojski in dejstvo, da so se ženske začele vključevati v vojsko pozno, tako, da njihova pot uveljavitve še ni dosegla višjega nivoja.

Usposabljanje ne odstopa glede na spol, posebne ženske enote so bile ukinjene.(Tak primer je Francija). Razlike se pojavljajo le pri merilih za preverjanje fizičnih sposobnosti. Kjer, to zakonito ni urejeno, tako kot npr. na Švedskem je lahko pogost razlog, da se ženske ne odločajo za vojaški poklic. Urejanje statusa mater in nosečnic je večinoma domena civilne zakonodaje. Posebni predpisi omogočajo lažje pogoje dela za nosečnice in matere- skrajšan delovni čas. Porodniški dopust je urejen, ni plačan, delovno mesto pa ostane nezasedeno redko, če odsotnost ne traja več kot eno leto.

Države se zavedajo, da vključevanje žensk v tradicionalno moško okolje zahteva tudi določene probleme. Ponekod so ustanovljene posebne pisarne ali oddelki, ki se ukvarjajo samo s tovrstno problematiko.

TABELA PRIKAZUJE STATUS ŽENSK V OBOROŽENIH SILAH:

DRŽAVA	V VSEH RODOVIH	SLUŽENJE ŽENSK NI MOŽNO/OMEJITVE	ENAKOVREDNO DOSEGANJE ČINOV	SLUŽENJE VOJ. ROKA	OPOMBE
BELGIJA	DA	PODMORNICE	NE	NE	
ČEŠKA			DA(NIŽJI POLOŽAJ)	DA	1/3 ČLANIC
DANSKA	DA	SPECIALNE ENOTE			
FRANCIJA	NE	POSEBNE ENOTE ŽANDARMENIJE			
NEMČIJA	NE				Spremembe 2001
GRČIJA	NE	BOJNE ENOTE,LADJE	DA (NIŽJI DO VIŠJI)		
ITALIJA	NE	NE	NE	NE	
KANADA	DA	PODMORNICE	DA		
MADŽARSKA	DA			NE	
NIZOZEMSKA	NE	PODMORNICE, MARINCI		NE	
NORVEŠKA	DA		DA	DA	7.5% 2005
POLJSKA	DA				
PORTUGALSKA	NE	BOJNE ENOTE		DA	
ŠPANIJA	DA			DA	Popolna vključitev brez omejitev-1999
TURČIJA	NE	BOJNE ENOTE		NE	Samo

					častnice
VELIKA BRITANIJA	NE	PEHOTA, MARINCI, PODMORNICE, RAF regiment	DA		
ZDA	NE (88.2%)	20% vseh dolžnosti	DA		
HRVAŠKA	DA		DA	NE	
SLOVENIJA	DA		DA	NE	

14. PODROBNEJŠI POGLED PO DRŽAVAH:

14.1. NEMČIJA:

Do leta 200 so ženske v Bundeswheru sodelovale samo v zdravstveni službi in pri vojaških orkestrih. Ženskam so se vrata v druge rodove in službe oboroženih sil odprla šele z civilno tožbo in odločitvijo sodišča, da imajo moški in ženske enako pravico do svobodne izbire poklica ne glede na spol. V skladu s to odločitvijo se spreminja zakonodaja, ki ženska od leta 2001 dalje odpira področje Bundeswhera.

ODLOČITEV: NIKAKERŠNIH IZJEM ZA ŽENSKE.

Delež žensk je naraščal od leta 1975 in leta 2001 znašal 1.3% (4493), v zdravstveni službi pa kar 27%. Ženske napredujejo in so plačane isto kot njihovi moški kolegi, vendar je delež žensk na višjih položajih, z najvišjimi čini zelo majhen. USPOSABLJANJE je za vse pripadnike ne glede na spol enako. Različni so le standardi pri preverjanju fizičnih sposobnosti.

14.2. BELGIJA:

Leto 1975 je prelomno leto, ko se je v belgijski armadi zaposlila prva ženska. Od leta 1981 so ženskam odprte vse dolžnosti. Leta 1997 je bil ustanovljen oddelek za ženska vprašanja. Leta 200 je delež žensk v vojski znašal 7.6%, najmanj v pehota (6%) in največ v zdravstveni službi (19%). Od leta 1996 znaša letna rast žensk števila žensk v vojski 0.2%. Zanimanje žensk za vojaški poklic je vedno večje, kar dokazuje tudi čedalje večje število kandidatki na Kraljevi vojaški akademiji. Spol ni kategorija, ki bi omejevala sodelovanje v humanitarnih misijah. Kar 16% žensk izkoristi možnost skrajšanega delovnega časa (4/5).

14.3. KANADA:

Ženske v kanadskih oboroženih silah sodelujejo že od konca 19. stoletja, vendar so se do leta 1970 zaposlovale le na bolnišnične, kuharske in podobne dolžnosti. Leta 1974 je bilo 66% dolžnosti odprto tudi ženskam, vendar nobena v bojnih enotah. Po letu 1989 so bile v skladu spoštovanja človekovih pravic odpravljene vse omejitve za ženske, razen dolžnosti na podmornicah. Leta 1999 je delež žensk v kanadski vojski znašal 11% (6564 žensk) in 18% v rezervni postavi. Na področju vključevanja žensk je bilo veliko narejenega. Ugotovili so sicer manjše število nadlegovanj, kar povezujejo s posebnimi programi usposabljanja vodilnega kadra.

14.4. FRANCIJA:

Ženske so vključene v oborožene sile že od 2 svetovne vojne, po njej pa je bil ustanovljen celo ženski korpus, ki je bil leta 1976 ukinjen. Leta 1985 so bili sprejeti ukrepi za

učinkovitejšo integracijo žensk in omogočeno jim je bilo šolanje na vojaških šolah. Tudi zanje je bilo organizirano enako usposabljanje kot za moške. Leta 1998 so bile ukinjene kvote za ženske in tudi vse omejitve oziroma odprte so jim bile skoraj vse dolžnosti.

Ženske ne morejo opravljati dolžnosti, pri katerih gre za dolgotrajnejši stik z nasprotnikom ter na podmornicah in specialnih enotah žandarmerije. Največ žensk pa še vedno dela v zdravstveni službi.

14.5. GRČIJA:

Ženske vstopajo v oborožene sile prostovoljno. Po 2 svetovni vojni so prve ženske delale v oboroženih silah v zdravstveni službi. Danes delež žensk znaša 10.75%. Gre pa predvsem za častniške in podčastniške čine. Programi usposabljanja so enaki za ženske in moške, ločeno pa se šolajo podčastnice.

14.6. MADŽARSKA:

Po letu 1999 se je začela uveljavljati pravica do svobode izbire poklica in postaja vedno pomembnejša.

14.7. POLJSKA:

Te država ima najnižji delež žensk v oboroženih silah (0.1%) znotraj zveze Nato. Po letu 1999 se je tudi tu začelo uveljavljati načelo enakopravnosti med spoloma in ženske se lahko šolajo po enakih programih kot moški. Ženske se zaposlujejo predvsem v zdravstveni službi in zasedajo manj pomembne položaje.

14.8. PORTUGALSKA, ŠPANIJA:

V Španiji vstopajo ženske v oborožene sile šele od leta 1992. Vstopanje je prostovoljno, s kratkoročno pogodbo. Omejitve veljajo za nekatere dolžnosti v mornarici in bojnih enotah.

Podobno je na Portugalskem, le da ni nobenih omejitev glede na dolžnosti, ki jih ženske smejo opravljati.

14.9. ZDA:

Ameriška vojska je vključevanju žensk v vojsko posvetila veliko pozornosti in jim omogočila dostop na vsa področja skladno z njihovimi sposobnostmi. V njihove oborožene sile je vključeno sorazmerno veliko žensk, kar 15 % njihove populacije.

14.10. HRVAŠKA:

Ženske in moški imajo urejen enakopraven status v vseh rodovih in službah, kjer delajo v mešanih kolektivih. Po zakonu o obrambi velja splošna vojaška obveznost tudi za ženske, vendar v okviru rezervne postave. Oproščene pa služenja vojaškega roka. Pravila za napredovanje in podelitev činov so enaka za moške in ženske, zato lahko ženske v skladu s svojimi sposobnostmi zasedajo tudi najpomembnejše položaje v sistemu.

14.11. IZRAEL:

Izraelski zakon, ki je bil sprejet leta 1959, določa splošno, vojaško obveznost tudi za ženske med 18. in 26. letom, ki so zdrave, neporočene, brez otrok in ne uveljavljajo ugovora

vesti zaradi verskih ali drugih razlogov. Obvezno služenje vojaškega roka za ženske traja 21 mesecev, za moške pa 3 leta.

Ženske lahko opravljajo vse dolžnosti, do nedavnega se niso smele udeleževati neposrednega boja. Sprva je bil ustanovljen poseben ženski korpus, ki pa je bil kasneje razformiran, ženske pa so bile vključene v ostale enote. Ponovno je bil ustanovljen vzporedni administrativni sistem, ki skrbi za zadeve, ki so povezane z navzočnostjo žensk v oboroženih silah. Stališče, da je tako telo potrebno, izhaja predvsem iz razlik pri opravljanju vojaškega poklica glede na spol (dolžina vojaškega roka, omejitve za ženske pri bojnih nalogah), ki pomenijo tudi specifične pogoje za ženske. Ta organ zlati skrbi za zagotavljanje primernih pogojev za ženske, svetuje pri zaposlitvi, normativno ureja to področje, organizira šolanje ženskega kadra v posebnih šolah za ženske.

14.12. Zaključek

V zadnjih dvajsetih letih se je splošno gledano število žensk v oboroženih silah povečalo. Postale so del obrambnih sistemov tudi v državah, kjer je bilo to pred nedavnim neizvedljivo ali celo prepovedano. Z večanjem števila žensk pa prihaja do problemov, ki jih države rešujejo na različne načine.

Vse večja odprtost vojaških sistemov za ženske je na eni strani povezana z manjšim številom moških, ki jih ta poklic zanima, tem bolj pa z dejstvom, da se uveljavljajo ustavne pravice enakosti med spoloma in s tem tudi pravica do svobode izbire poklica ne glede na spol. Prav odločitve sodišč v takih tožbah so bile pogosto povod za spremembo predpisov in odpiranje novih možnosti za ženske (Nemčijo, Velika Britanija).

Omejitve povezane z opravljanjem dolžnosti, zadevajo na eni strani tradicionalno miselnost, na drugi pa so nastale kot kompromis med zagotavljanjem pravice enakosti med spoloma in zagotavljanjem bojne učinkovitosti. Vsekakor proces v vključevanja žensk v oborožene sile še ni končan, prej lahko rečemo, da je šele na začetku. Pozitivne izkušnje nekaterih držav (Kanade, ZDA) pa trditev potrjujejo.

15. OBLIKE VOJAŠKEGA IN OBRAMBNEGA USPOSABLJANA ŽENSK/ V JUGOSLAVIJI/ SLOVENIJI PRED OSAMOSVOJITVIJO REPUBLIKE SLOVENIJE

Vojaško obrambna vzgoja mladine je bila v nekdanji Jugoslaviji skrbno načrtovana in redno izvajana, pri velikem delu teh aktivnosti, pa so sodelovala tudi dekleta. Oblike vojaškega in obrambnega usposabljanja v katere so se (lahko) vključile tudi dekleta , so bile:

1. usposabljanje v osnovnih šolah (temu namenjenih 70 ur)
2. usposabljanje v srednjih šolah (predmeta Obramba in zaščita, 135 ur)
3. usposabljanje izvenšolske mladine oz. deklet in fantov, ki niso obiskovali srednje šole (v trajanju 20 dni)
4. usposabljanje mladine ne višjih šolah in fakultetah (predmet Splošna ljudska obramba in družbena samozaščita SFRJ, v skupnem trajanju 120 ur)

5. prostovoljno usposabljanje mladine v teritorialni mladini (med mladinci prostovoljci so bila tudi dekleta)
6. prostovoljno vključevanje žensk v teritorialno obrambo, s čimer so ženske postale vojaške obveznice (mogoče na podlagi Zakona o vojaški obveznosti iz leta 1980)
7. prostovoljno vojaško usposabljanje študentk (poseben razpis slovenskega Republiškega sekretariata za ljudsko obrambo; usposabljanje je bilo prvič leta 1981 v Pekrah in je trajalo 14 dni, vendar so bili organizatorji precej nezadovoljni z odzivom. Program usposabljanja je bil z nekaj prilagoditvami enak program, ki so ga imeli v JLA za urjenje poveljnikov oddelkov.
8. Usposabljanje študentk Splošne ljudske obrambe in družbene samozaščite oz. od leta 1985 dalje obramboslovja (sprva štiriinpolmesečno stažiranje v JLA, kasneje se stažiranje razdeli ne več delov oz. poteka v različnih oblikah: kot pouk v vojašnicah enkrat tedensko, letno in zimsko taborjenje ter približno dvomesečno stažiranje v enoti)
9. prostovoljno vojaško usposabljanje v enotah JLA (oz. poskusno prostovoljno služenje vojaškega roka v letih 1983-1985)

15.1. USPOSABLJANJE ŽENSK V ENOTAH JLA

Pravno podlago za vključevanje žensk v vojaške enote, s čimer so postale tudi vojaške obveznice, je dal Zakon o vojaški obveznosti leta 1980. Z vključevanjem žensk v obrambno usposabljanje nasploh naj bi se izboljšal položaj žensk v družbi.

Poskusno služenje vojaškega roka za ženske oz. točneje usposabljanje je trajalo dve leti- od julija 1983 do julija 1985. Služilo naj bi analizam, o vključevanju žensk v oborožene sile oz. razpravam o uvajanju obveznega vojaškega roka za ženske. Nosilci akcije so bili Zveza socialistične mladine (ZSM), sindikati ter občinski organi Socialistične zveze delovnega ljudstva (SZDL). Ženske so se za vojaško usposabljanje prijavljale na občinskih oddelkih za ljudsko obrambo. Kot nekakšno podlago za uvajanje tega usposabljanja je mogoče imeti anketo, ki je bila leta 1981 izvedena v Jugoslaviji in v kateri je sodelovalo 1800 deklet med 18 in 24 letom. Med anketirankami jih je kar 80% da so pripravljene za prostovoljno službo v JLA. Pred uvajanjem služenja vojaškega roka za ženske je imela JLA že izkušnjo z usposabljanjem žensk. Leta 1971 so namreč enako kot moške en mesec urili dekleta za paradno ob tridesetletnici revolucije oz. vstaje narodov in narodnosti (šlo je predvsem za urjenje paradnega koraka). Takrat so dekleta prvič po vojni nastopila v vojaških uniformah.

Prostovoljno so vojaščino lahko služile ženske v starosti od 19 do 27 let, brez otrok mlajših od 7 let in popolnoma zdrave. Ženske so lahko služile v vseh zvrsteh in rodovih oboroženih sil (razen oklepni enotah) ter v tehnični, intendantski, sanitetni in prometni službi. Vojaško usposabljanje je trajalo tri mesece (natančneje 2 meseca in 22 dni) za navadne vojakinje ter šest mesecev za tiste, ki so bile usposobljene kot rezervne častnice. V šolah za rezervne častnice so se dekleta usposabljala 3 mesece, potem pa odšla na stažiranje v druge enote JLA. Vojaški rok deklet je bil precej krajši, zato pa je bila njuna večja intenzivnost usposabljanja. Predvideno je bilo, da se bodo ženske pripravljale k služenju vojaškega roka v prvem trimesečju vsakega leta. V prijavi so lahko navedle v katerem rodu vojske ali službe bi rade služile. Prav tako naj bi se upoštevale njihove želje, v katerem času bi želele biti v vojski (predvidenih je bilo 8 terminov v dveh letih). Ugodnosti pri izbiranju kraja služenja ženske niso imele, tudi nje so praviloma pošiljali v druge republike in pokrajine. Na začetku naj bi služile v glavnih mestih republik in pokrajin ter še v nekaterih večjih sedežih vojaških enot. Starešine, ki so bili izbrani za delo z ženskami, so morali na poseben 5 dnevni seminar v Sarajevo. V JLA posebnih težav z ženskimi skupnostmi niso pričakovali. Nasprotno, te skupine naj bi bile BOLJ disciplinirane od moških, pa tudi uspehi vzgoje naj bi bili BOLJŠI.

Razlogi za to so v prostovoljnosti in zaradi manjših kolektivov, s katerimi je lažje delati. V Ljubljani so se ženske v vojašnici Ljuba Šercerja usposabljevale za vezistke, v vojašnici maršala Tita pa za intendantke.

Pri pripravah na vojaško usposabljanje žensk so se organizatorji morali posvečati tudi raznim podrobnostim, kot je hrana, žepnina, ličenje itd. »Hrana bo načeloma enaka kot za moške, vendar bodo ženske dobivale več sadja, mleka in sladkih jedi, namesto težkih mastnih jedi. Pravice in dolžnosti žensk bodo enake kot pri moških. Zagotovljeno jim je zdravstveno-socialno varstvo« (posebna pozornost naj bi bila namenjena zagotovitvi njihovega zdravja) »dobile bodo vrnjene potne stroške in prav toliko žepnine kot fantje« »za žensko niso veljali predpisi o pričeski, tako kot za moške rekrute, ki jih vse ostrižejo čisto na kratko. Dovoljeno je bilo ličenje. (naj bi bilo nevpadljivo in dovoljeno le izven usposabljanja) » črtala za ustnice, le nohte so si morale zaradi varnostnih razlogov skrajšati. Za ženske so zgradili tudi posebna bivališča, ki so bila udobnejša« V eni od ljubljanskih vojašnic so tako dogradili montažno stavbo s kopalnicami s toplo vodo in prostorom, ki je bil namenjen temu, da si bodo dekleta lahko sama prala del svojega perila in si zlikala uniformo. Lahko si bodo tudi skuhalo kavo ali čaj. Ženske so bile nameščene v sobe z manjšim številom postelj (brez pogradov), imele so ločene sanitarne prostore. Štiri dni na mesec so imele brez zdravniškega pregleda izostati pri usposabljanju (razen v učilnici). Za odhod v mesto so imele pripravljeno posebno uniformo.

15.2. OCENE PROSTOVOLJNEGA VOJAŠKEGA USPOSABLJANJA ŽENSK

Pokazalo se je, da ženske po svojih psihofizičnih lastnostih zmorejo skorajda enake napore in naloge kot moški. Ob prihodu v vojašnico so bile sicer zelo različno telesno pripravljene, vendar so kmalu povečale svojo telesno moč. Dekleta na vojaškem usposabljanju so menila, da naj bo odločanje za vojsko zanje prostovoljno. S tem bodo namreč dosegale boljše rezultate. Vendar pa prostovoljnost pomeni tudi težave. V letu 1984 je namreč interes za vojaško usposabljanje pri ženskah krepko upadel (za 370 %, leta 1985 pa še za 320 %) Poleg tega je bilo tudi slišati ocene, da je bilo v ozadju odločanja za vojaško usposabljanje reševanja problema nezaposlenosti. Podatki o številu prostovoljk na vojaškem usposabljanju so del poročila z naslovom » Angažovanje žena u opštenarodnom obrambenom ratu « , ki ga je pripravil Zvezni sekretariat za ljudsko obrambo in so nedostopni oz. tajni. Zato je težko presoditi, koliko deklet je opravilo prostovoljno služenje vojaškega roka. Očitno pa je, da je v dveh letih po začetku usposabljanja interes za prostovoljno služenje vojaškega roka med ženskami drastično padel. Pojavile so se ocene, da se služenju vojaškega roka za ženske namenja premalo pozornosti in da zato tudi odziv, vsaj v nekaterih okoljih, ni bil dovolj velik. Poleg tega se je na usposabljanju pokazalo, da so ženske premalo seznanjene z zahtevami vojske. Manjši del prostovoljk ni imel prave predstave o tem, kaj jih v vojski čaka. Še posebej prve generacije so pričakovale olajšave. Nekatero prostovoljke so menile, da bodo imele ugodnosti po končanem služenju vojaškega roka, saj so v želji, da bi pridobili kar največ prostovoljk, take obljube dajali celo nekateri organi družbenopolitičnih skupnosti. Zaradi tega bi bilo dobro organizirati seminarje ali tečaje, na katerih bi se dekleta sploh seznanila z vojaškimi razmerami in zahtevami (mnenje od eno od udeleženk usposabljanja). V javnosti so se tudi pojavile ocene, da so bile izkušnje z vojakinjami pretežno slabe. » Rekrutinje so bile telesno slabo pripravljene, niso pa imele tudi dovolj volje, da bi se mučile na dolgih vojaških pohodih. Veliko se jih že po prvem dopustu ni vrnilo v kasarne ali pa so si do konca roka enostavno vzele bolniški dopust «

16. INTERVJU (s častnikom in častnico slovenske vojske)

Opravili sva intervjuja z človekoma, ki sta zaposlena v slovenski vojski. Prva oseba, je častnica slovenske vojske, ki je v Slovenijo, prišla z Amerike, zaradi ljubezni do častnika, zaposlenega v slovenski vojski. Oseba želi ostati anonimna:

1. Zakaj ste se odločili za vstop v vojsko?

Stvar je zanimiva in se razlikuje od ostalih, običajnih, dolgočasnih poklicev.

2. Koliko procentov žensk je v SV ?

Približno 15 % od vseh zaposlenih.

3. Se čutite šibkejšo od svojih moških kolegov?

Nikakor ne.

4. Ali v primerjavi z moškimi priznavate večjo konzervativnost, čustvenost, občutljivost, sentimentalnost, popustljivost?

Ne.

5. Ali ste mnenja, da je bila fizična moč v preteklosti bolj pomembna kot danes?

Dandanes fizično moč zamenjuje sodobna tehniška oprema.

6. Kako bi komentirali izjavo: » Večje vključevanje žensk v oborožene sile vsekakor ni posledica prizadevanj za doseganje večje enakopravnosti žensk in moških, ampak zgolj delna rešitev težav, ki jih imajo oborožene sile zaradi pomanjkanja primernih moških?«

Mislim, da je večje vključevanje žensk v vojsko posledica pomanjkanja sredstev za preživetje. Za vojsko se odločijo tako kot za vsako drugo službo.

7. Ali bi se strinjali z trditvijo, da so vojakinje bolj izobražene od vojakov in da vojakinje manj kršijo delovno disciplino v zvezi z alkoholom, drogami...

Šolska izobrazba nima velike vloge, morda ima zato večjo splošna. Pri kršitvah delovne discipline pa menim, da vojakinje manj kršimo.

8. Ali se vam zdi, da so » ženske lastnosti « (čustvenost, popustljivost...) v vašem poklicu prednost ali slabost?

Vsaka lastnost ima dobre in slabe strani. Odvisna je v veliki meri od nadrejenega. Nekaterim ženskam to uspeva.

9. Ali se vam zdijo stereotipi, kot je ta da naj ženska opravlja gospodinjska dela upravičena?

Ne, tako mislijo moški, ki se bojijo emancipiranih žensk.

10. Ali nase gledate kot na upornico tradicionalnem svetu, v katerem je ženska šibka, podrejena moškemu?

Sigurno sem upornica.

11. Kako usklajujete družinsko življenje z delom? Ali vas domači podpirajo?

Glede na to, da je mož tudi častnik slovenske vojske mi/ nama gre zaenkrat precej dobro.

12. Ali menite, da je zveza med vojakom in vojakinjo lahko uspešna; prednosti in slabosti?

Mož mi je, kot sem že prej omenila častnik slovenske vojske in takšna zveza je lahko ravno tako uspešna kot katerakoli druga. Pogoj pa je, da ne delata v isti enoti.

13. Če bi služba zahtevala selitev v tujino, bi se o tem predčasno posvetovali z družino? Koliko bi njihovo mnenje vplivalo na odločitev o selitvi?

Absolutno je potrebno skupaj sprejeti odločitev.

14. Ali se vam zdi, da vas moški kolegi obravnavajo kot sebi enake? Če ne, kaj menite de jih najbolj moti?

Ne. Moški so prepričani, da ženske ne sodimo v to okolje.

15. Ali morate ne delovnem mestu prenašati pripombe o tem, da ste ženska?

Ne direktno.

16. Kako je z vprašanjem homoseksualnosti med ženskami v SV, ali je ta po vašem mnenju prisotna?

Mislím, da je prisotna prav tako, kot drugje. Ne poznam pa primera osebno.

17. Ali med vojakinjami (ženskami v vojski) vlada tekmovalnost, ali ena drugo podpirate in spodbujate?

Tekmovalnost je povsod in je zdrava. Istočasno pa je tudi to spodbujanje.

18. Ali se vam zdi, da imajo ženske manjšo možnost napredovanje?

V SV se je pokazalo, da nimajo u kolikor so uspešne.

19. Kateri je najvišji čin, ki ga je v SV dosegla ženska?

Do sedaj polkovnica.

20. Kako so reagirali starši, ko ste jih obvestili, da se mislite vključiti v SV?

Starši so bili vedno na moji strani in me podpirali pri odločitvah. Bili so navdušeni.

Opravile pa sva tudi intervju z majorjem Željkom Čakičem. Major Čakič, se je po končani vojaški gimnaziji naprej izobraževal v Beogradu na fakulteti VA KOV, danes pa je zaposlen na ljubljanskem general štabu.

1. Zakaj ste se odločili za vstop v vojsko?

Izziv, čast, ponos, zadovoljstvo.

2. Koliko procentov žensk je v SV ?

Ne vem natančno, mislim da malo čez 10 %...mislim, da jih je preveč.

3. Ali ste mnenja, da je bila fizična moč v preteklosti bolj pomembna kot danes?

Vsekakor, vendar tudi danes je pomembna; Ne pa odločilna.

4. Kako bi komentirali izjavo: » Večje vključevanje žensk v oborožene sile vsekakor ni posledica prizadevanj za doseganje večje enakopravnosti žensk in moških, ampak zgolj delna rešitev težav, ki jih imajo oborožene sile zaradi pomanjkanja primernih moških?«

Pravih moških je dovolj, treba jih je poiskati in ustrezno stimulirati.

- 5. Ali bi se strinjali z trditvijo, da so vojakinje bolj izobražene od vojakov in da vojakinje manj kršijo delovno disciplino v zvezi z alkoholom, drogami...**
Izobražene ne, bolj disciplinirane pa vsekakor.
- 6. Ali se vam zdi, da so » ženske lastnosti « (čustvenost, popustljivost...) v vašem poklicu prednost ali slabost?**
Mirnodobno prednost; v izrednih razmerah slabost.
- 7. Kako usklajujete družinsko življenje z delom? Ali vas domači podpirajo?**
Vojak sem že nekdanj, moji (družina) me poznajo, hvaležen sem, da me podpirajo.
- 8. Ali se vam zdijo stereotipi, kot je ta, da naj ženska opravlja gospodinjska dela upravičena?**
Ne.
- 9. Ali menite, da je zveza med vojakom in vojakinjo lahko uspešna; prednosti in slabosti?**
Težko bi komentiral, če obstaja kemija (prava zveza) predvsem pa je potrebno zaupanje , kot vselej v življenju.
- 10. Če bi služba zahtevala selitev v tujino, bi se o tem predčasno posvetovali z družino? Koliko bi njihovo mnenje vplivalo na odločitev o selitvi ?**
Mnenje družine bi bilo v tem primeru odločilno.
- 11. Kako je z vprašanjem homoseksualnosti med ženskami v SV, ali je ta po vašem mnenju prisotna?**
Ne poznam primera.
- 12. Ali se vam zdi, da imajo ženske manjšo možnost napredovanja?**
Menim, da ne.
- 13. Kateri je najvišji čin, ki ga je v SV dosegla ženska?**
Polkovnica.
- 14. Kako so reagirali starši, ko ste jih obvestili, da se mislite vključiti v SV ?**
Pri mojih odločitvah me podpirajo.
- 15. Ženske v vojski zažele ali odveč ?**
Vztrajnost je lastnost, ki jo bolj pripisujem ženskam kot moškim. Ta lastnost je v vojski zaželena. Kljub temu pa sem mnenja, da so ženske, na žalost fizično prešibke, da bi lahko dosegale enake rezultate kot moški v hudih naporih.

Primerjava / interpretacija opravljenih intervjujev:

Prvo vprašanje, ki sva jim ga zastavile je bilo zakaj sta se osebi odločili, za vstop v vojsko. Ženska je odgovorila, zaradi ne-dolgočasnosti in drugačnosti poklica, medtem, ko je major Čakič poudaril izziv, ponos, čast in zadovoljstvo, skratka oba sta se za vojsko odločila prostovoljno, zaradi lastnih zanimanj.

Z drugim vprašanjem sva preverjali ali vesta statistično koliko procentov žensk je v vojski in oba sta vedela, da se številke gibljejo okoli 10%. Tudi na vprašanje, kateri je bil najvišji doseganji čin, ki ga je ženska v slovenski vojski dosegla sta oba odgovorila enako in sicer polkovnica.

Z vprašanjem ali je danes fizična moč še toliko pomembna kot včasih, sta odgovorila različno in sicer je ženska dejala, da dandanes fizično moč zamenjuje dobra tehnološka tehnika, medtem, ko major Čakič poudarja, da je dandanes fizična moč še vseeno velikega pomena.

Ženska meni, da je posledica vključevanja žensk v vojsko, posledica, tega, da ženske pač ne najdejo ustrezne službe in zato se odločijo za vojsko, kot za katerokoli drugo službo, V nasprotju pa pravi major, da je vključevanje žensk v vojsko posledica ne-stimulacije moških.

Oba se strinjata da, se glede na izobrazbo moški in ženske ne razlikujejo toliko, hkrati pa tudi oba priznavata, da so ženske bolj disciplinirane in manjkrat pridejo navzkriž z alkoholom in drugimi težavami kot moški predstavniki.

Glede tipičnih lastnostih posameznega spola, se oba strinjata, da je vsaka lastnost zaželeno na določenem področju v določenem času, skratka odvisno od okoliščin.

Tudi, kar se tiče družinskega / ljubezenskega življenja se njuni odgovori ne razlikujejo preveč. Obema družina pomeni veliko, v primeru selitve oz. premestitve na drugo delovno mesto, ki bi zahtevalo selitev, bi jima veliko pomenilo mnenje družine. Oba ohranjata stike z starši in pravita, da so ju starši podpirali pri vsaki njuni odločitvi, tudi pri vstopu v vojsko. Glede homoseksualnosti med ženskami v vojski, nihče ni bil osebno seznanjen z takšnim primerom.

Na koncu sva še vprašali majorja Čakiča, kakšno je njegovo mnenje o ženskah v slovenski vojski- ali so zaželeno ali odveč in odgovor je bil pričakovan. Kljub temu, da nas odlikujejo nekatere dobre, za vojsko zaželjene lastnosti, smo fizično še vseeno premalo sposobne, da bi v hudih naporih lahko prenašale iste napore kot moški.

17.1. REZULTATI ANKETE!

Anketa je bila izvedena med dijaki iz prvega in četrtega letnika. Sodelovalo je 123 dijakov - 67 iz prvega in 56 iz četrtega letnika. Anketiranih moških je bilo 60 (1. letnik 27, 4. letnik 33), žensk pa 63 (1. letnik 29, 4. letnik 34). Z anketo sva prišli do naslednjih rezultatov:

Pri vprašanju, če so pri pouku zgodovine že kdaj zasledili podatek, da so bile v bojih po svetu aktivno vključene tudi ženske, so vsi anketiranci moškega spola (razen dveh; eden iz 1. in eden iz 4. letnika) odgovorili z ne. Tudi pri ženskah je bilo podobno – le 12.5% anketirank je odgovorilo, da so za ženske bojevnice že slišale.

Ko smo jih povprašale o najprimernejši vlogi ženske v času vojne, ni nihče od fantov bil mnenja, da bi ženska v vojni lahko bila tudi bojevnica. Večina se jih je opredelila, da je najprimernejša vloga ženske v taki situaciji vloga kuharice in zdravilke. Eden od anketirancev iz 1. letnika bi ženski pripisal tudi vlogo izdelovalke orožja. Anketiranke iz 4. letnika bi

ženskam v vojni dodelile najrazličnejše vloge, na primer vlogo bojevnice, kuharice, izdelovalke orožja in zdravilke. Tudi dekleta iz 1. letnika so podobnega mnenja, le da nobena ženska ne bi pripisala vloge izdelovalke orožja, večina pa si žensko predstavlja kot zdravilko.

Za najbolj znano bojevnico pri dijakih se je izkazala Ivana Orleanska, saj jo pozna kar 79 % anketiranih predstavnikov moškega spola. Orleanski po prepoznavnosti sledijo bojevnice Amazonke, katere pozna 63% anketirancev. Dva predstavnika 1. letnika nista slišala še za nobeno od teh, kar je verjetno posledica tega, da pri zgodovini določenih snovi še niso predelali. Pri dekletih so rezultati zelo podobni, z izjemo tega, da 14 % anketiranih žensk ni slišalo še za nobeno od naštetih bojevnic.

Pri vprašanju, katera leta so primerna za vključitev moškega / ženske v vojsko, so bila mnenja zelo deljena. Največ dijakov 1. letnika bi moške poslalo v vojsko nekje med 18. in 21. letom, ženske pa med 22. in 25. letom. dijakinja 1. letnika so v večini bile mnenja, da je treba predstavnike obeh spolov v vojsko poslati med 22. in 25. letom. Pri anketiranju četrtošolcev so bili rezultati nekoliko drugačni. Predstavnike obeh spolov bi fantje v vojsko napotili nekje med 22. in 25. letom starosti. Razlago za takšno mnenje četrtošolcev je verjetno v tem, da so že dosegli starost 18 let in si sebe v vojski pri teh letih ne morejo predstavljati, še manj pa v zgodnejših letih. Dijakinja 4. letnika bi tako moške kot ženske v vojsko poslale nekje med 18. in 25. letom.

Sledilo je vprašanje, ki se je navezovalo na Ivano Orleansko, ki je bila razglašena za svetnico. 55% anketiranih se ne strinja s tem, da je vojak, bojevnik razglašen za svetnika. Kot razlog so navedli to, da ubijanje ljudi ni v nobenem smislu sveto, tudi če gre za branjenje domovine na primer. Tudi večina deklet se je strinjala s sošolci. 59% anketiranih dijakinj je izjavilo, da se z razglasitvijo vojaka za svetnika ne strinjajo. Navedle so tudi nekaj razlogov; njihovo mnenje je, da vojak ne deluje splošno, da ne seje dobrote med vse ljudi in da vojskovanje nima nobene zveze s cerkvijo.

Ker je veliko ljudi še vedno mnenja, da ženska enostavno ne sodi v vojsko, sem za mnenje povprašala tudi fante. Kot razlog se je v 1. letniku največkrat pojavila nervoza žensk, sledil je razlog, da so neagresivne. V 4. letniku so kot razlog največkrat podali fizično šibkost žensk, njihov materinski čut in njihovo predanost družini. Dekleta 1. letnika so navedla še nagnjenost k depresiji, drznost in avanturizem. Predstavnice 4. letnika so kot poglavitni razlog največkrat navedle fizično šibkost, kot družbeni razlog pa so bili največkrat omenjeni stereotipi.

Naslednja naloga je bila, da razvrstijo različne človeške značilnosti k spolu, za katerega menijo, da se pri njem ta značilnost bolj odraža. Moškim so v obeh letnikih pripisovali drznost, agresivnost in težnjo po manipuliranju z drugimi. Ženskam so bile pripisane naslednje lastnosti; družabnost, avanturizem, netolerantnost, nagnjenost k depresiji, težnja po neodvisnosti in nervoza. Največ dijakov in dijakinj 1. letnika je ženske označilo kot depresivne, največ predstavnikov 4. letnika pa kot nervozne. Moškim je največ dijakov pripisalo agresivnost (43%).

Vsi anketirani fantje (razen enega) so se strinjali s trditvijo, da je bila fizična moč v preteklosti pomembnejša kot danes. To je razvidno na primer že iz tega, da so stroji prevzeli veliko večino težkega fizičnega dela. Dekleta so v 12% menile, da je fizična moč pomembnejša v sedanjosti.

V vojski pa prihaja tudi do kršenj pravil v zvezi z alkoholom in drogo, kot v vsaki družbi pa je tudi tu določen delež odsotnosti iz delovnega mesta. 50% fantov iz 1. letnika je večino kršitve v zvezi z alkoholom pripisalo moškim, 50% pa ženskam. Pri 4. letnikih je rezultat drugačen – vsi fantje so se strinjali, da večino kršitev v povezavi z alkoholom zakrivijo moški. Pri vprašanju o drogah in odsotnosti so se tudi razdelili na dva enakovredna tabora in s tem kažejo na to, da so moški in ženske pri kršitvah v zvezi s tem izenačeni. To verjetno izhaja iz tega, da niso hoteli svojega – moškega – spola očrnuti s tem, da ta spol

povzročča veliko več preglavic, kakor nežnejši spol. Dekleta so pri tem vprašanju bila zelo skladna – vse so se strinjale, da največ kršitev v povezavi z alkoholom in drogami povzročajo moški. Glede odsotnosti so bila mnenja deljena. 56% dijakinj 1. letnika je večjo odsotnost pripisalo moškim, v 4. letnikih pa ta procent znaša 61%. To je povezano s tem, da so dekleta verjetno hotela malce zaščititi svoj spol, slabe lastnosti pa prevesti na moški del populacije.

Zanimive rezultate je pokazalo vprašanje, ali bi se bolj prestrašili policista ali policistke. 89% dijakov 4. letnika je izjavilo, da bi se bolj prestrašili policista. Razlogi, ki so bili podani, so da moški deluje bolj avtoritativno, da je večji, močnejši... Pri 1. letnikih bi se 50% anketiranih bolj prestrašilo policista, 50% pa policistke. Tudi dekleta obeh letnikov bi se bolj prestrašila policista. 5 dijakinj 1. letnika je zapisalo, da bi jih bolj preplašila policistka. Eden od razlogov je po njihovem mnenju tudi ta, da z lepo besedo in žalostnimi očmi policistke ne bi mogle omehčati tako hitro kot policista. Ob srečanju s policistko bi jih zmedlo že samo dejstvo, da je ženska v policijski uniformi, saj so mnenja, daje to v naši državi še vedno dokaj neobičajno.

Rezultati pri vprašanju, ali menijo, da moški vojaki, policisti svoje ženske sodelavke obravnavajo z isto mero spoštovanja, so bili rezultati pri fantih pri obeh letnikih ravno obratni. Fantje iz 1. letnika menijo, da ja, fantje iz 4. letnika pa po večini menijo, da ne. 37% anketiranih pa se pri tem vprašanju ni opredelilo. Ženske so drugačnega mnenja. Da so ženske v tradicionalno moških službah enakovredno obravnavane, mani le 16% dijakinj 1. letnika in 6% dijakinj 4. letnika.

Iz ankete sva izvedeli tudi to, da so anketirani že večkrat slišali informacije o spolnem nadlegovanju v oboroženih silah. To v neki meri kaže na njihovo zanimanje za vojaško življenje, ki je za ostale ljudi nekako neobičajno.

Dekletom sva v anketi postavili še dve dodatni vprašanji in sicer o tem, ali bi se odločile za vstop v vojsko. 20% dijakinj 1. letnika je odgovorilo z da, 52% jih je zapisalo, da o tem še niso razmišljale, 28% pa jih je dejalo, da se za vstop v vojsko ne bi nikoli odločile. Četrtošolke so na isto vprašanje v 9% odgovorile z da, v 55% so odgovorile da nikoli, 36% pa jih je bilo neopredeljenih. Razlog, da je v 4. letniku več deklet že odločenih o poklicni poti je ta, da se jim približuje vpis in konec šolanja na srednji poli. Večina si je svoj študijski cilj tako že začrtala in v svoji prihodnosti se ne vidijo kot vojakinje. Djakinje 1. letnika pa imajo za odločitev o nadaljnjem šolanju še veliko časa.

Na zadnje vprašanje so odgovarjala le tista dekleta, ki so v prejšnjem vprašanju odgovorila z da. 29% bi se za poklic vojakinje odločilo zato, ker imajo zelo rade akcijske filme. 29% jih je mnenja, da je fizična aktivnost v njihovem življenju zelo pomembna. Enak delež deklet si vojaški poklic predstavlja kot možnost pomoči soljudem, 2 dekleti iz 1. letnika pa sta zapisali, da se zanimata za orožje in bi jima vojaški poklic zato bil pisan na kožo.

18. G. I. Jane

G. I. Jane je film, ki je v preteklih letih sprožil veliko zanimanja v svetu vojskov. Glavna junakinja (katero igra Demi Moore) Lieutenant Jordan O'Neil je prva kandidatka ženskega spola za urjenje SEAL. Njen cilj je, da bi postala članica elitne vojaške sile, ki v ameriški vojski predstavlja vrh možnega v vojaškem poklicu. Da bi dosegla svoje sanje, mora Jordan preživeti krut selekcijski proces, v katerem je stopnja odstopanja kandidatov 60 %. Neizprosni program vodi John Urgan (Viggo Mortensen). Fizični preizkusi vključujejo 20 urni tek v enem dnevu, bojevanje in plazenje po nevarnem terenu v najhujšem možnem vremenu, pri čemer imajo na hrbtih težko vojaško opremo. Prehrana za mlade vojake ni urejena – znati se morajo tako, da jejo iz smetnjakov. Z najboljšimi možmi ameriške vojske se skozi pekel prebiva tudi pogumna in ambiciozna Jordan, ki si je kot znak vdanosti vojaškemu poklicu pobrila glavo. Za napake mora plačevati s krutimi kaznimi, kot je na primer bičanje. Poveljnik je namreč prepričan, da ženske nimajo kaj iskati v vojski, sploh pa ne v tem vzposabljanju. Kmalu pa postane zaskrbljen, saj iz dneva v dan postaja očitneje, da Jordan ni navadna, preplašena, pač pa izredno močna in sposobna ženska. Poleg vseh fizičnih naporov jo bodejo tudi zmerljivke, da je homoseksualka.

Demi Moore je vzposabljanje za vlogo neustrašne vojakinje vzela zelo resno, s čimer si je pridobila veliko mero spoštovanja pri igralskih kolegih. Nikoli ni zamujala na snemanja in njeni dnevni treningi so postajali vedno težji. Proti koncu snemanja je res bila fizično sposobna delati enoročne skrele, kot je prikazano tudi v filmu. Ta osupljiva junaška vloga ji je prinesla veliko spoštovanja s strani žensk, ki se vsakodnevno borijo za enakopravnost obeh spolov.

Film pa ni doživel le pozitivnih kritik, pač pa je naletel na neodobravanja ljudi, ki so še vedno mnenja, da ženska enostavno ne more biti enakovredna moškemu v specialnih enotah vojske. Film je tako postal tema razprav v različnih usposabljanjih vojakov in vojakinj v vojskah po svetu.

19. ZAKLJUČEK

Najine domneve, da zanimanje žensk za tovrstne poklice narašča, a je ženskih predstavnic v tradicionalno moških poklicih še vedno zelo malo, so se uresničile. Moški dostikrat na ženske kolegice ne gledajo kot na sebi enake, kljub vsem potrebnim kvalifikacijam in vsakodnevnim dokazovanjem žensk vojakinj na delu. Stereotipi ženske v večini res prikazujejo kot šibkejše, manj sposobne predstavnice družbe. Po beseda anketirane vojakinje se moški bojijo emancipacije žensk, zaradi tega se do njih vedejo dostikrat nespoštljivo. Kljub temu, da je tekmovalnost do neke mere zdrava, pa določenih stvari in pripomb moških kolegov vojakinje niso dolžne požreti. Do totalne enakopravnosti v praksi bo moglo preteči še kar nekaj vode, a kot vidimo se tudi na tem področju dogajajo premiki.

19. Viri:

- A. Barle – Lakota, M. Počkar, B. Novea – Fajfar, T. Rener, M. G. Antić, T. Popit, A. Pluško, M. Ratkai – Ilič, (2006): Sociologija – učbenik za 280-urni predmet sociologije v 4. letniku gimnazijskega izobraževanja, DZS
- Jelušič, L. (1997). Legitimnost sodobnega vojaštva. Ljubljana: FDV.
- Kotnik- Dvojmoč (2000). Preoblikovanje oboroženih sil sodobnih evropskih držav, Ljubljana: FDV.
- Ljubica Jelušič, Mojca pešec; Seksizem v vojaški uniformi; General štab Slovenske vojske;2002
-
- <http://www.slovenskavojska.si/opk/vojak/>
- <http://www.slovenskavojska.si/poklicna/zgodovina/index.htm>
- <http://www.nato.int/ims/2001/win/hungary.htm>
- <http://sl.wikipedia.org/wiki/Feminizem>

Uvod	2
1. Biološke razlike med moškim in žensko	3
1.1. Hormoni in možgani	3
1.2. Osebnostne in psihične značilnosti	4
1.3. Fizične značilnosti žensk	4
2. Patriarhat	5
2.1. Struktura patriarhata	6
3. Feminizem	7
3.1. Radikalni feminizem	7
3.2. Marksistični in socialistični feminizem	8
3.3. Liberalni feminizem	8
3.4. Črnski feminizem	8
4. Spol in spolna razlika iz sociološkega vidika	8
4.1. Delitev dela glede na spol	9
5. Prve bojevnice	10
5.1. Amazonke	10
5.2. Indijanske bojevnice	11
5.3. Ivana Orleanska	11
6. Zakaj se ženske vključujejo v oborožene sile?	12
7. Dejavniki, ki omejujejo vključevanje žensk v oborožene sile	14
8. Ženske v 1. svetovni vojni	18
9. Ženske v 2. svetovni vojni	19
10. Ženske v slovenski partizanski vojski (1941 – 1945)	19
11. Ženske v slovenski vojski	20
12. Ženske v oboroženih silah (Primerjalna študija)	23
12.1. NATO	23
12.2. Druge države	23
13. Status žensk v vojski	25
14. Podrobnejši pogled po državah	26
14.1. Nemčija	26
14.2. Belgija	26
14.3. Kanada	26
14.4. Francija	26
14.5. Grčija	27
14.6. Madžarska	27
14.7. Poljska	27
14.8. Portugalska, Španija	27
14.9. ZDA	27
14.10. Hrvaška	27
14.11. Izrael	27
14.12. Zaključek	28
15. Oblike vojaškega in obrambnega usposabljanja žensk v Jugoslaviji / Sloveniji pred osamosvojitvijo Republike Slovenije	28

15.1. Usposabljanje žensk v enotah JLA	29
15.2. Ocene prostovoljnega vojaškega usposabljanja žensk	30
16. Intervju (s častnikom in častnico slovenske vojske)	31
17. Rezultati ankete	34
18. G. I. Jane	37
19. Zaključek	38
20. Viri	39

ANKETA

Sva dijakinji 4. letnika in pri predmetu sociologiji raziskujeva vključenost in vlogo žensk v vojski. Pri tem pa rabiva tudi vašo pomoč, zato prosiva, da na vprašanja odgovorite premišljeno. Anketa je anonimna.

SPOL; M Ž

LETNIK; 1. 4.

1. Si pri zgodovini kdaj zasledil/a podatek, da so bile v pomembnih bojih po svetu (španska vojna proti Napoleonu, boji afriških, azijskih narodov,...) aktivno vključene tudi ženske?

- Da
- Ne

2. Kaj se ti zdi najprimernejša naloga za žensko v vojni? (Možnih je več odgovorov)

- Bojevnica
- Izdelovalka orožja
- Kuharica
- Zdravilka
- Drugo; _____

3. Za katere od teh bojevnic, vojakinj si že slišal/a? (možnih je več odgovorov)

- Husintske bojevnice
- Amazonke
- Ivana Orleanska
- Indijanske bojevnice plemen Yuma, Cocopa, Siouxi
- Slišal nisem še za nobeno od naštetih
- Drugo; _____

4. Katera starost se ti zdi najprimernejša za vključitev moškega / ženske v vojsko? (pobarvaj krogec)

	moški	ženske
15 – 17 let	☐	☐
18 – 21 let	☐	☐
22 – 25 let	☐	☐
več	☐	☐

5. Se ti zdi sprejemljivo, da vojaka / vojakinjo razglasijo za svetnika?

- Da
- Ne
- Zakaj? _____

6. Veliko ljudi je mnenja, da ženske niso primerne za bojevnice, vojakinje. Zakaj misliš, da je temu tako? (izbiraš lahko med naslednjimi odgovori; pridnost, družabnost, drznost, agresivnost, avanturizem, netolerantnost, nagnjenost k depresiji, težnja po neodvisnosti, nervoza, težnja po manipuliranju,...). Na 1. mesto napiši razlog, ki se ti zdi najbolj pomemben.

- Biološki razlogi:

1. _____
2. _____
3. _____

- Družbeni razlogi:

1. _____
2. _____
3. _____

7. Kateremu spolu bi pripisal naslednje značilnosti?

	moški	ženske
družabnost	☐	☐
drznost	☐	☐
agresivnost	☐	☐
avanturizem	☐	☐
netolerantnost	☐	☐
nagnjenost k depresiji	☐	☐
težnja po neodvisnosti	☐	☐
nesproščenost, nervoza	☐	☐
težnja po manipuliranju z drugimi	☐	☐

8. Za katero obdobje bi rekel/a, da je (bila) fizična moč pomembnejša?

- Preteklost
- Sedanjost

9. Ali meniš, da bi lahko ženska z redno fizično vadbo dosegla rezultate, ki bi bili enakovredni moškim?

- Da
- Ne
- Ne vem

10. V organizacijah, kakršna je vojska, je zelo pomembna disciplina. Seveda pa tudi tu prihaja do kršenja pravil. Kateri spol po tvojem mnenju manj upošteva pravila glede alkohola, drog in odsotnosti brez dovoljenja?

	moški	ženske
alkohol	☐	☐
droge	☐	☐
odsotnost	☐	☐

11. Koga bi se bolj prestrašil/a?

- Policista
- Policistke
- Zakaj? _____

12. Ali misliš, da vojaki, policisti na svoje ženske sodelavke gledajo z isto mero spoštovanja, kot na svoje moške sodelavce?

- Da
- Ne
- Ne vem

13. Si kdaj v medijih zasledil/a prispevke o spolnem nadlegovanju v oboroženih silah?

- Da, večkrat
- Enkrat
- Nikoli

14. ODGOVARJAJO NAJ SAMO PREDSTAVNICE ŽENSKEGA SPOLA; Bi se ti odločila za vstop v vojsko?

- Da, to me zelo interesira
- O tem še nisem razmišljala
- Ne, nikoli

15. Če si na zgornje vprašanje odgovorila z »da«, potem odgovori še na zadnje vprašanje; Zakaj bi se vključila v vojsko?

- Rada imam akcijske filme
- Fizična aktivnost mi je zelo pomembna
- Rada pomagam ljudem
- Orožje me že od nekdaj zanima
- Drugo: _____

Zahvaljujeva se Ti za sodelovanje!
Nadja Čakič in Tjaša Pungartnik, 4.d

INTERVJU ZA ČASTNIKA / ČASTNICO:

1. zakaj ste se odločili za vstop v vojsko?
2. koliko procentov žensk je v slovenski vojski?
3. se čutite fizično šibkejšo od svojih moških kolegov?
4. ali v primerjavi z moškimi priznavate večjo konzervativnost, čustvenost, občutljivost, sentimentalnost, popustljivost, ...?
5. ste mnenja, da je bila fizična moč v preteklosti bolj pomembna kot danes?
6. kako bi komentirali izjavo: **Večje vključevanje žensk v oborožene sile vsekakor ni posledica prizadevanja za doseganje večje enakopravnosti žensk in moških, ampak je zgolj delna rešitev težav, ki jih imajo oborožene sile zaradi primanjkljaja primernih moških! ?**
7. ali bi se strinjali s trditvijo, da so vojakinje bolj izobražene od vojakov? Da izvajajo manj kršitev v zvezi z alkoholom, drogami, ...?
8. se vam zdi, da so »ženske lastnosti« (čustvenost, popustljivost, ...) v vašem poklicu lahko večkrat prednost kot slabost?
9. se vam zdijo stereotipi, kot je ta, da ženska sodi za štedilnik, upravičeni ali ne?
10. ali nase gledate kot na upornico tradicionalnemu svetu, v katerem je ženska šibka, podrejena moškim?
11. kako usklajujete družinsko življenje z delom? Ali vas domači podpirajo?
12. menite, da je zveza med vojakom in vojakinjo lahko uspešna – prednosti in slabosti?
13. če bi služba zahtevala selitev v tujino, bi se o tem predčasno posvetovali z družino? Koliko bi bilo njihovo mnenje vplivalo na vašo odločitev o selitvi?
14. ali se vam zdi, da vas moški kolegi obravnavajo kot sebi enake? Če ne, kaj menite, da jih najbolj moti?
15. ali morate na delovnem mestu prenašati vsakodnevne pripombe o tem, da ste ženska?
16. kako je z vprašanjem homoseksualnosti med ženskami v slovenski vojski? Je ta prisotna? Je ta morda vzrok za vključitev v vojsko?
17. ali med vojakinjami vlada tekmovalnost ali ena drugo podpirate in spodbujate?
18. ali se vam zdi, da imajo ženske manjšo možnost napredovanja?
19. kateri je najvišji čin, ki ga je v slovenski vojski dosegla ženska?
20. kako so odreagirali starši, ko ste jih obvestili, da se mislite vključiti v vojsko?